

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ Τ.Ε.

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα: Περιφερειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία.

Στόχοι: Ανάλυση του έργου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πως τα κατά μέρους προγράμματα της περιφερειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης επηρεάζουν την οικονομία της χώρας μας

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:ΛΑΜΠΡΟΣ ΔΡΟΣΣΟΣ

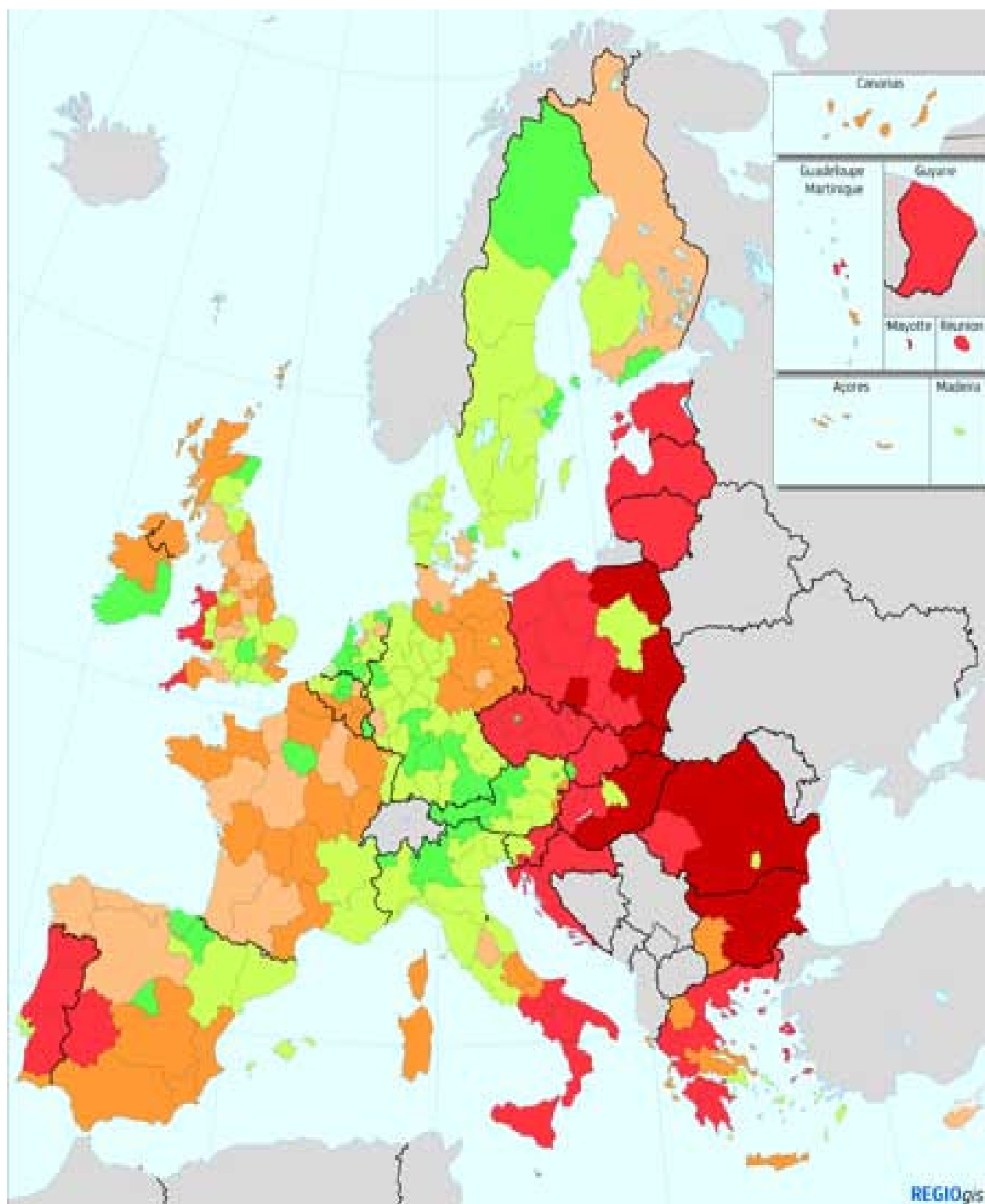
ΦΟΙΤΗΤΗΣ :ΜΠΟΤΙΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ : 503

Περιεχόμενα

1. Η Περιφερειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης	3
2. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία και η λειτουργία τους	133
3. Οι Διαρθρωτικές Πολιτικές και η Ελλάδα την περίοδο 1981-2001, οι στόχοι και οι διαθέσιμοι πόροι.	336
4. Τα αποτελέσματα.	43
6. Η διαδικασία συγκρότησης των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η χρηματοδότησή τους.	46
7. Συμπεράσματα – Προοπτικές- Πρώτες παρατηρήσεις	51
8. Πρόσθετα Συμπεράσματα	53
9. Περιφερειακή Πολιτική Ευρωπαϊκής Ένωσης 2007-2013	58
10. Στρατηγικοί στόχοι επιμέρους προγράμματος 2007-2013	59
11. Ο αντίκτυπος της νέας πολιτικής συνοχής	62
12. ΕΣΠΑ 2014-2020	64
13. ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2014-2020	68
14. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	85
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

1. Η Περιφερειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Περιφερειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί μια από τις πολιτικές που ασκούνται από κοινού από τα Κράτη Μέλη στη βάση της εταιρικής σχέσης και σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και έχει διαμορφωθεί όπως την ξέρουμε εμείς σήμερα μέσα από μια διαδικασία που έχει ξεκινήσει αλλά και συνεχίζεται από τις αρχές της δεκαετίας των 1970.

Η Περιφερειακή Πολιτική απέκτησε την σημερινή της μορφή, μέσα από μια μακρά πορεία προσαρμογών και μεταρρυθμίσεων κατά την οποία και το αντικείμενό της διευρύνονταν, καθώς αυξάνονταν οι διαθέσιμοι πόροι, και η αποτελεσματικότητά της, συνολικά, βελτιώνονταν, καθώς οι φορείς άσκησης της, μέσα από την ίδια διαδικασία άσκησης της πολιτικής αυτής, όλο και περισσότερο επιδέξια προσέγγιζαν το αντικείμενό τους, το οποίο, με τη σειρά του, εντάσσονταν σε μια Ευρώπη η οποία όλο και περισσότερο έρχονταν πιο κοντά.

Αν και η Περιφερειακή Πολιτική δεν συμπεριλαμβάνονταν στη Συνθήκη της Ρώμης στο Προοίμιο της Συνθήκης αυτής αναφέρονταν η ανάγκη περιορισμού των ανισοτήτων και της καθυστέρησης των περιφερειών που διαθέτουν λιγότερα πλεονεκτήματα από τις υπόλοιπες περιφέρειες.

Η πρώτη διεύρυνση με την ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδία και της Δανίας, της, τότε, ΕΟΚ, το 1973, οδήγησε σε μια άσκηση περιφερειακής πολιτικής με μια πρώιμη μορφή, με την ίδρυση, το 1975, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Κατά τη πρώτη αυτή περίοδο δράσης του το ΕΤΠΑ, που διέθετε πολύ λιγότερους πόρους απ' ό,τι σήμερα, έρχονταν να συμβάλλει στις περιφερειακές πολιτικές των Κρατών Μελών.

Η διεύρυνση του 1986 κατά την οποία η Ισπανία και η Πορτογαλία έγιναν μέλη της ΕΟΚ οδήγησε στην περίοδο άσκησης περιφερειακής πολιτικής μέσα από τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα και για την περίοδο 1986-1988.

Η περίοδος 1987-1992 χαρακτηρίζεται από έντονη δραστηριότητα στον τομέα της περιφερειακής πολιτικής πολιτικών που βρίσκεται σε αντιστοιχία

με τις αλλαγές που επέφεραν στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1989) και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (1992).

Καθώς με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, τον Δεκέμβρη του 1992, αποφασίστηκε η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς φάνηκε ότι οι περιφερειακές ανισότητες, όπως αυτές εμφανίζονταν και με τη μορφή των αποκλινοσών τιμών των σχετικών δεικτών, αλλά και με την ιδιαίτερη μορφή των διαρθρωτικών προβλημάτων σε συγκεκριμένες περιοχές, μπορούσαν να θέσουν σε σοβαρό κίνδυνο την αποτελεσματικότητα της όλης αναπτυξιακής διαδικασίας, και αυξανόμενες να θέσουν σε κίνδυνο την όλη προσπάθεια δημιουργίας ενός ενιαίου οικονομικού χώρου.

Με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη η περιφερειακή πολιτική θεσπίστηκε ως μια εκ των πολιτικών της Κοινότητας. Οι κίνδυνοι, όμως, που έκρυβε η δυναμική της οικονομικής ενοποίησης μέσα από την εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς για τις διαρθρωτικά αδύναμες περιφέρειες της Κοινότητας με αποτέλεσμα εκείνες να μην έχουν την ίδια πρόοδο σε σχέση με την συνολική εξέλιξη της Κοινότητας και, τελικά, να αυξηθούν οι περιφερειακές ανισότητες, οι οποίες άρχισαν να διαφαίνονται από τα πρώτα βήματα της όλης προσπάθειας.

Άλλωστε, η σε περιφερειακό επίπεδο παρεμβάσεις για την άμβλυνση των ανισοτήτων κατά τη δεκαετία των '80 είχαν εξοπλίσει τις κοινοτικές υπηρεσίες και τις διοικήσεις των κρατών μελών της κοινότητας με σημαντική εμπειρία στον σχεδιασμό και την άσκηση της περιφερειακής πολιτικής.

Ήδη, από το Φεβρουάριο του 1987 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσπάθησε να διασφαλίσει διπλάσιου πόρους από όσους είχε μέχρι τότε στη διάθεσή της για τα διαρθρωτικά ταμεία μέχρι και το 1993, ώστε να διασφαλιστούν οι προϋποθέσεις δημιουργίας της εσωτερικής αγοράς και να μειωθούν, παράλληλα, οι περιφερειακές ανισότητες.

Το Φεβρουάριο του 1988 στο συμβούλιο κορυφής των Βρυξελλών ανακοινώθηκε το «πακέτο» Ντελόρ Ι. Ή το Πρώτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Α' ΚΠΣ). Στο πακέτο αυτό περιλαμβάνονταν η μεταρρύθμιση της αγροτικής πολιτικής, η μεταρρύθμιση της περιφερειακής πολιτικής και

διασφαλίζονταν πρόσθετοι πόροι χρηματοδότησης της Κοινότητας. Συνολικά για την περιφερειακή πολιτική διασφαλίστηκαν για την περίοδο 1989-1993 64 δισεκ. ECU.

Τα όρια, όμως, των συγκεκριμένων θεσμικών και χρηματοδοτικών δυνατοτήτων φάνηκαν στη συνέχεια, καθώς το 1992 με τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, (Μάαστριχτ, 7.2.1992) τέθηκε ο σημαντικός στόχος της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) που οδηγούσε άμεσα και υπό προϋποθέσεις σε μια κοινή νομισματική πολιτική για όλα τα κράτη μέλη της. Ο κίνδυνος να χάσουν έδαφος οι διαρθρωτικά αδύναμες και σε καθυστέρηση ως προς την οικονομική τους ανάπτυξη περιοχές από τις διαδικασίες αυτές μέσα από τις τάσεις συγκέντρωσης των επιχειρήσεων στις ανεπτυγμένες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι πιέσεις προς την ίδια κατεύθυνση του ανταγωνισμού και των διαδικασιών παγκοσμιοποίησης και φιλελευθεροποίησης των οικονομιών των κρατών μελών, οι πιέσεις των τεχνολογικών αλλαγών και ο περιορισμός των δυνατοτήτων άσκησης νομισματικής πολιτικής από τα κράτη μέλη με την απώλεια του εργαλείου της νομισματικής και της συναλλαγματικής πολιτικής, αλλά και οι νέες ευκαιρίες που διαφαίνονται στο συγκεκριμένο νέο ενιαίο οικονομικό πλαίσιο της ΟΝΕ για το σύνολο των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης οδήγησαν σε μια νέα μεταρρύθμιση της διαρθρωτικής πολιτικής. Πρόσθετοι πόροι διασφαλίστηκαν, και δημιουργήθηκαν θεσμοί ώστε η αξιοποίηση των πόρων αυτών να γίνει περισσότερο αποτελεσματική.

Στη Συνθήκη εισήχθη ρητά η έννοια της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ως θεμελιώδης στόχος της Ένωσης (άρθρο 2 της συνθήκης) που θα πρέπει να επιδιώκεται από το σύνολο των πολιτικών της. Κύριο μέσο επίτευξης του συγκεκριμένου στόχου αποτελούν οι παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό γεωργικό Ταμείο τμήμα Προσανατολισμού και εγγυήσεων – Τμήμα Προσανατολισμού, Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού Αλιείας).

Η περιφερειακή πολιτική εντάχθηκε, έτσι, σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο που στόχο ποια είχε τον περιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων και τη διασφάλιση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της σύγκλησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με διαρθρωτικές παρεμβάσεις στις μειονεκτούσες περιφέρειες της.

Ιδρύθηκε η **Επιτροπή των Περιφερειών** που αποτελεί όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με συμβουλευτικές και γνωμοδοτικές στα σχετικά θέματα αρμοδιότητες και στο οποίο εκπροσωπούνται οι αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης και της περιφερειακής διοίκησης. Θεσπίστηκαν κανόνες ώστε οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις να γίνουν αποτελεσματικότερες.

Με τους κανόνες αυτούς ως αρχές των παρεμβάσεων προσδιορίστηκαν η εταιρική σχέση, η προσθετικότητα και η συγκέντρωση των διαθέσιμων μέσων σε προβληματικές περιοχές τριών τύπων, όπως περιοχές με αναπτυξιακή καθυστέρηση, περιοχές σε βιομηχανική παρακμή, και περιοχές που αποτελούν αγροτικές ζώνες με ιδιαίτερα προβλήματα εκτός από τα παραπάνω. Οι περιοχές της Ένωσης ανάλογα με τον τύπο των προβλημάτων τους κατετάγησαν για την αποτελεσματικότερη άσκηση της διαρθρωτικής πολιτικής σε περισσότερες κατηγορίες που ονομάστηκαν περιοχές στόχοι.

Για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των μεσοχρονίων προγραμμάτων διατυπώθηκαν κανόνες συντονισμού. Σε πρώτο στάδιο τα προγράμματα διατυπώθηκαν ως Σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης ν συγκεκριμένων χωρικών συνόλων για να αποκρυσταλλωθούν στη συνέχεια ύστερα από επεξεργασία στα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης είτε με τη μορφή περιφερειακών λειτουργικών προγραμμάτων είτε με τη μορφή τομεακών προγραμμάτων. Προσδιορίστηκαν επίσης οι διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης των προγραμμάτων αυτών.

Στο συμβούλιο κορυφής του Εδιμβούργου (11-12/12/1992) διατέθηκαν συνολικά για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις της περιόδου 1994-1999, περίοδος του Β'ΚΠΣ, 192 δισεκ. ECU (σε τιμές 1992) ποσό σημαντικά μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της προηγούμενης περιόδου.

Οι επιλέξιμες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την άσκηση διαρθρωτικών παρεμβάσεων για τη συγκεκριμένη διαχειριστική περίοδο προσδιορίστηκαν σε έξι στόχους: Στις περιφέρειες του Στόχου 1, που περιλαμβάνει περιοχές με καθυστερημένη ανάπτυξη, στις περιφέρειες του Στόχου 2, που περιλαμβάνει: περιοχές με παρακμή της βιομηχανίας, στις περιφέρειες του Στόχου 3, που περιλαμβάνει περιοχές με προβλήματα ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού, στις περιφέρειες του Στόχου 4, που περιλαμβάνει: περιοχές σε διαδικασία μεταβολής και προσαρμογής του παραγωγικού τους προτύπου, στις περιφέρειες Στόχου 5α, που περιλαμβάνει περιοχές σε διαδικασία προσαρμογής των διαρθρώσεων γεωργίας και αλιείας τους, στις περιφέρειες του Στόχου 5β, που περιλαμβάνει περιοχές με προσαρμοζόμενες αγροτικές ζώνες, στις περιφέρειες του Στόχου 6, που περιλαμβάνει αραιοκατοικημένες περιοχές των βορείων χωρών. Ως κριτήριο επιλεξιμότητας για την κατάταξη συγκεκριμένων περιφερειών στις περιφερειών του Στόχου 1 ορίστηκε ότι το κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε ισοδύναμα αγοραστικής δύναμης υπολογισμένο ως μέσος όρος των τριών τελευταίων ετών) θα πρέπει να βρίσκεται κάτω από το 75% του αντίστοιχου Κοινοτικού μέσου όρου.

Για να καταστεί δυνατή, η αναγκαία σε ορισμένες χώρες της Ένωσης, γεφύρωση των μέσων επίτευξης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής από τη μια με την αυστηρή δημοσιονομική πειθαρχία η νομισματική σταθερότητα, που η μετάβαση στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση απαιτούσε, δημιουργήθηκε από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, ένα νέο ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το οποίο έχει ως αντικείμενο τη συμμετοχή σε χρηματοδοτικά σχέδια με αντικείμενο έργα προστασίας του περιβάλλοντος και υποδομής μεταφορών. Το ταμείο Συνοχής αναπτύσσει δραστηριότητα σε κράτη μέλη των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ υπολείπεται του 90% του Κοινοτικού μέσου όρου δηλ. στην Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Ισπανία, και την Πορτογαλία.

Από το 1997 άρχισε ο προβληματισμός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη συνέχεια των διαρθρωτικών πολιτικών με την γνωστή ως Agenda 2000 ανακοίνωσή της. Στην ίδια ανακοίνωση τίθενται ως προτεραιότητες, για την

περίοδο 2000-2006, η μείωση των ανισοτήτων, η στήριξη των περιοχών σε καθεστώς οικονομικής αλλαγής και η ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων. Επίσης προτείνεται ο περιορισμός των στόχων από επτά σε τρεις και προτείνεται η συνέχεια της λειτουργίας του Ταμείου Συνοχής.

Συνολικά για τα Διαρθρωτικά Ταμεία διατέθηκαν από το Συμβούλιο Κορυφής του Βερολίνου το 1999, 213 δισεκατομμύρια ευρώ (σε τιμές του 1999), συμπεριλαμβανομένου και του ποσού των 18 δισεκατομμυρίων ευρώ που διατέθηκε για το Ταμείο Συνοχής.

Ας σημειωθεί, πάντως, ότι ο βασικός στόχος της περιφερειακής πολιτικής παραμένει πάντως ο ίδιος και συνίσταται στην προσπάθεια αλλαγής των δομών της οικονομίας των συγκεκριμένων περιφερειών, έτσι ώστε να περιοριστούν οι περιφερειακές ανισότητες και να αυξηθεί η ποιότητα ζωής των κατοίκων τους, και να αυξηθεί συνολικά οι κοινωνική και οικονομική συνοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η σύγκλιση μεταξύ των περιφερειών της.

Ο στόχος αυτός αγκυρώνεται σε όλε τις Συνθήκες μετά το 1985 και αιτιολογείται το γεγονός ότι οι υπερβολικές ανισότητες μεταξύ των περιφερειών της Ένωσης διακυβεύουν το εγχείρημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης συνολικά, με το επιχείρημα ότι κάθε βήμα προς την ολοκλήρωση της αγοράς οδηγεί, τελικά, σε αύξηση του ανταγωνισμού που θα επιδράσει αρνητικά στις αδύναμες περιφέρειες, των οποίων και η κατάσταση θα χειροτερέψει, αν αυτές δεν στηριχθούν με τη συγκεκριμένη πολιτική, και, τελικά, με τη διαπίστωση ότι οι πόροι που διατίθενται για τα μέτρα της περιφερειακής πολιτικής μέσα από τις διαδικασίες της αναδιανομής των χρηματικών πόρων και της αγοράς συμβάλλουν, εκτός από τη στήριξη των αδυνάμων περιφερειών και στη στήριξη των αναπτυσσόμενων περιφερειών.

Η Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική - Πολιτική της Συνοχής απορροφά την τρέχουσα περίοδο (2007-2013) **€350 δις (περίπου το 36%)** του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι μαζί με την Κοινή

Γεωργική Πολιτική και την Κοινωνική Πολιτική οι πιο σημαντικές ευρωπαϊκές πολιτικές.

Στην Ελλάδα η πολιτική της συνοχής υλοποιήθηκε, αρχικά με τα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα (ΜΟΠ), στη συνέχεια με τα τρία Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (ΚΠΣ) Α΄ ΚΠΣ 1988-1993, Β΄ ΚΠΣ 1994-1999, Γ΄ ΚΠΣ 2000-2006, ενώ στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο υλοποιείται με το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχει ήδη ξεκινήσει η συζήτηση για το μέλλον της **πολιτικής της συνοχής** για την περίοδο 2014-2020 η οποία αφορά στο ύψος των πόρων, στην επιλογή των Περιφερειών στους Στόχους της Συνοχής και στις πολιτικές που θα εφαρμοστούν. Συνεπώς, η περίοδος 2012-2013 που διανύουμε είναι περίοδος έντονων διαπραγματευτικών διαδικασιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Οι **ελληνικές θέσεις** για την πολιτική της συνοχής εκφράζονται στις διαπραγματεύσεις που διεξάγονται σε όλα τα αρμόδια όργανα της Ένωσης, τα διεθνή φόρουμ και τις διεθνείς ενώσεις κοινωνικών και επαγγελματικών φορέων.

Η πρόοδος των διαδικασιών αυτών αποτυπώνεται στα συμπεράσματα των **Υπουργικών Συναντήσεων** και των **Συναντήσεων Γενικών Διευθυντών** καθώς και στις **ανακοινώσεις και στα κείμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής**.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τον Νοέμβριο 2010 την **5η Έκθεση Συνοχής**, όπου παρουσίασε τις προτάσεις της για το μέλλον της Πολιτικής Συνοχής. Την έναρξη της διαπραγμάτευσης στα όργανα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σηματοδότησε η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το **Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2014-2020** στις 29 Ιουνίου 2011. Ακολούθησε η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το νομοθετικό πλαίσιο στις 6 Οκτωβρίου 2011, το οποίο θα διέπει τον προγραμματισμό και την υλοποίηση των Διαρθρωτικών Ταμείων και των Ταμείων της Αγροτικής Ανάπτυξης και της Αλιείας:

- Γενικός Κανονισμός όλων των Ταμείων
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

- Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)
- Ταμείο Συνοχής
- Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία
- Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας

Η Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) είναι η πολιτική συνέλευση, η οποία παρέχει στις περιφερειακές και τοπικές αρχές βήμα έκφρασης σχετικά με την αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ και την κοινοτική νομοθεσία.

Οι Συνθήκες υποχρεώνουν την Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών όποτε διατυπώνονται νέες προτάσεις που μπορεί να έχουν αντίκτυπο σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο.

Η ΕτΠ έχει 344 μέλη από 27 χώρες της ΕΕ, και το έργο της είναι οργανωμένο σε 6 διαφορετικές επιτροπές. Οι επιτροπές αυτές εξετάζουν προτάσεις, ανταλλάσσουν απόψεις και συζητήσουν με σκοπό να καταθέσουν απόψεις σε βασικά θέματα.

Η πολιτική συνοχής (ή περιφερειακή πολιτική) της ΕΕ παρέχει ένα πλαίσιο για τη χρηματοδότηση μίας ευρείας γκάμας έργων και επενδύσεων με σκοπό την υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης των κρατών μελών της ΕΕ και των περιφερειών τους.

Η Πολιτικής Συνοχής επανεξετάζεται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ κάθε 7 χρόνια, δηλαδή παράλληλα με τις χρηματοδοτικές περιόδους.

Ο επόμενος γύρος προγραμμάτων πρόκειται να ξεκινήσει το 2014.

Η περιφερειακή πολιτική της ΕΕ έχει ως στόχο την προώθηση της οικονομικής ευημερίας και κοινωνικής συνοχής σε όλο το έδαφος της ΕΕ, δηλαδή για τα 27 κράτη μέλη της και τις 271 περιφέρειές τους.

Ορόσημα

- **30 Μαΐου 2007:** Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθετεί την 4^η Έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή και ξεκινά δημόσια διαβούλευση για το μέλλον της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ.
- **18 Ιουνίου 2008:** Η Επιτροπή δημοσιεύει την 5^η Έκθεση Προόδου για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή, που περιλαμβάνει τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων που ξεκίνησαν τον Μάιο του 2007.
- **6 Οκτωβρίου 2008:** Η Επιτροπή δημοσιεύει την Πράσινη Βίβλο για την εδαφική συνοχή «Μετατρέποντας την εδαφική ποικιλομορφία σε προτέρημα» και ξεκινά νέο κύκλο διαβουλεύσεων.
- **9 Δεκεμβρίου 2008:** Η Επιτροπή δημοσιεύει την έκθεση «Περιφέρειες 2020: Μια αξιολόγηση για τις μελλοντικές προκλήσεις των περιφερειών της ΕΕ».
- **26-27 Μαρτίου 2009:** Συνέδριο για το «Μέλλον της περιφερειακής πολιτικής και της εδαφικής συνοχής», που διοργανώθηκε από την Τσεχική Προεδρία της ΕΕ στην Πράγα.
- **22-24 Απριλίου:** Άτυπη συνάντηση υπουργών υπεύθυνων για την περιφερειακή ανάπτυξη στο Mariánské Lázně της Τσεχίας. Η επίτροπος DanutaHübner παρουσιάζει το Έγγραφο προβληματισμού για τη μελλοντική περιφερειακή πολιτική και συγκροτεί ομάδα υψηλού επιπέδου.
- **27 Απριλίου 2009:** Δημοσίευση της «Έκθεσης Barca» για την περιφερειακή πολιτική, που συντάχθηκε από τον Ιταλό οικονομολόγο FabrizioBarca, που βασίστηκε σε υλικό εμπειρογνομένων της ακαδημαϊκής κοινότητας και υπευθύνων χάραξης πολιτικής.
- **22 Ιουνίου 2009:** Σεμινάριο για την μεταρρύθμιση της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕστις Βρυξέλλες, που διοργανώθηκε από την Επιτροπή και την Τσεχική Προεδρία.
- **25 Ιουνίου 2009:** Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει την 6^η Έκθεση Προόδου για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, που περιλαμβάνει τα

αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης για την Εδαφική Συνοχή (που ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2008).

- **Νοέμβριος 2009:** Το thinktank NotreEurope ξεκινά δημόσια συζήτηση για το ρόλο και σκοπό της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ.
- **Δεκέμβριος 2009:** Ο αρμόδιος επίτροπος για την περιφερειακή πολιτική Paweł Samecki παρουσιάζει το έγγραφο προσανατολισμού της μελλοντικής περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ.
- **15 Απριλίου 2010:** Η Επιτροπή Περιφερειών υιοθετεί γνώμη για το μέλλον της περιφερειακής πολιτικής για μετά το 2013, που συντάχθηκε από τον κεντροδεξιό (ΕΛΚ) Michael Schneider.
- **4-7 Οκτωβρίου 2010:** Λαμβάνει χώρα στις Βρυξέλλες η 8^η Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Περιφερειών και Πόλεων, με θεματική «Ευρώπη 2020: Ανταγωνιστικότητα, συνεργασία και συνοχή για όλες τις περιφέρειες».
- **7 Οκτωβρίου 2010:** Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθετεί ψήφισμα για την πολιτική συνοχής και περιφερειακή πολιτική της ΕΕ για μετά το 2013, που προτάθηκε από την επικεφαλής της επιτροπής για την περιφερειακή ανάπτυξη Danuta Hübner.
- **10 Νοεμβρίου 2010:** Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει την 5^η Έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή της ΕΕ και ξεκινά εκ νέου δημόσια διαβούλευση.
- **22-23 Νοεμβρίου 2010:** Ανεπίσημη συνάντηση υπουργών αρμόδιων για την περιφερειακή πολιτική, που διοργανώθηκε από την Βελγική Προεδρία της ΕΕ στη Λιέγη.
- **7 Δεκεμβρίου 2010:** Συνέδριο με τίτλο «Συνοχή στην Ευρώπη: Οι Περιφέρειες αναλαμβάνουν την πρόκληση», που διοργανώθηκε από την Συνέλευση Ευρωπαϊκών Περιφερειών στις Βρυξέλλες.
- **31 Ιανουαρίου 2011:** 5^ο Φόρουμ Συνοχής που διοργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Βρυξέλλες με τίτλο «Επενδύοντας στο μέλλον της Ευρώπης: Η συνεισφορά της πολιτικής συνοχής στην Ευρώπη 2020».
- **Απρίλιος 2011:** Η Επιτροπή δημοσιεύει τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης για τα συμπεράσματα της 5^{ης} Έκθεσης για την Πολιτική Συνοχής.

- **Μάιος 2011:** Άτυπη συνάντηση των αρμόδιων υπουργών για την περιφερειακή ανάπτυξη, που διοργανώθηκε από την Ουγγρική Προεδρία της ΕΕ.
- **Ιούνιος 2011:** Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσιάζει τις προτάσεις για το συνολικό μέγεθος και μορφή του κοινοτικού προϋπολογισμού μετά το 2013 (Πολυετές Δημοσιονομική Πλαίσιο).
- **Ιούλιος 2011:** Η Επιτροπή παρουσιάζει προτάσεις για τη δομή και τη ρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ για μετά το 2013.
- **10-13 Οκτωβρίου 2011:** Λαμβάνει χώρα η 9^η Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Περιφερειών και Πόλεων

Περίληψη Πολιτικής

Τρέχοντα προγράμματα (2007-2013)

Βάσει του τρέχοντος πλαισίου χρηματοδότησης, οι δαπάνες για την περιφερειακή πολιτική αντιστοιχούν σε ένα μ.ο. περίπου 50δισ ευρώ ετησίως, πάνω από το 1/3 (35,7%) του συνολικού κοινοτικού προϋπολογισμού.

Οι δαπάνες της περιφερειακής πολιτικής διοχετεύονται μέσω τριών ταμείων –των λεγόμενων διαρθρωτικών ταμείων. Αυτά είναι το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης**, το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο** και το **Ταμείο Συνοχής**.

Οι τρεις κύριοι στόχοι της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής είναι: η Σύγκλιση, η Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση και η Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία.

Σύγκλιση: Περισσότερο από το 80% του προϋπολογισμού της περιφερειακής πολιτικής διατίθεται στις φτωχότερες περιφέρειες, δηλ σε αυτές των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι κάτω από το 75% του μ.ο. της ΕΕ. Τα χρήματα δαπανώνται για την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών και άλλων έργων υποδομής. Συνολικά 100 περιφέρειες λαμβάνουν χρηματοδότηση από το στόχο της Σύγκλισης, στόχος που μέχρι το 2006 ήταν γνωστός ως «Στόχος 1». Αυτές οι περιφέρειες έχουν πληθυσμό περίπου 170εκ κατοίκων, που αντιπροσωπεύει μόλις το 1/3 του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ. Οι περισσότερες από τις λεγόμενες «Περιφέρειες Σύγκλισης» βρίσκονται στα «νέα κράτη μέλη» της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που εντάχθηκαν στην ΕΕ το 2004, όπως επίσης στην Ελλάδα, την Πορτογαλία, την Ισπανία και τη Νότια Ιταλία.

Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση: Σχεδόν το 16% των χρημάτων- ή 8δισ ευρώ ετησίως- διατίθεται σε περίπου 170 περιφέρειες που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για ενίσχυση στο πλαίσιο του Στόχου Σύγκλισης. Ο στόχος «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και

Απασχόλησης» ήταν γνωστός ως «Στόχος 2». Τα χρήματα της ΕΕ χρησιμοποιούνται για τη συγχρηματοδότηση έργων που συνεισφέρουν στην ενίσχυση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας προωθώντας την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, προστατεύοντας το περιβάλλον, βελτιώνοντας τις μεταφορικές συνδέσεις, προσαρμόζοντας το εργατικό δυναμικό και επενδύοντας στους ανθρώπινους πόρους.

Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία: Το εναπομείναν 2,5% του προϋπολογισμού για τη συνοχή – περίπου 1,25δισ ετησίως- χρησιμοποιείται για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών σε διάφορα κράτη μέλη μέσω κοινών προγραμμάτων και ανταλλαγής εμπειριών. Τα περισσότερα χρήματα δαπανώνται για την οικοδόμηση στενότερων διασυνδέσεων μεταξύ των συνοριακών περιφερειών.

Μελλοντικά προγράμματα (2014-2020)

Το Νοέμβριο του 2010, η Επιτροπή δημοσίευσε τις πρώτες ιδέες της αναφορικά με το μέλλον της πολιτικής συνοχής της ΕΕ μετά τη λήξη της τρέχουσας περιόδου προγραμματισμού το 2013.

Οι πιο σημαντικές ιδέες της Επιτροπής περιλαμβάνουν:

Σύνδεση της διανομής κονδυλίων με τους στόχους Ευρώπη 2020: Αυτοί οι στόχοι περιλαμβάνουν την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης, την αντιμετώπιση της φτώχειας, τη βελτίωση πρόσβασης στην εκπαίδευση, την επένδυση περισσότερων χρημάτων στην έρευνα και την τεχνολογία, τη χρησιμοποίηση της ενέργειας πιο αποτελεσματικά και την προώθηση των καθαρών τεχνολογιών για τη μείωση των εκπομπών CO₂.

Πρόσκληση στα κράτη μέλη να υπογράψουν συμβόλαια συνεργασίας: Αυτά τα συμβόλαια θα ανταποκρίνονται στα Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων που πρέπει να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της Στρατηγικής Ευρώπη 2020. Αυτά θα θέσουν τις προτεραιότητες για επενδύσεις, κατανομή πόρων και στόχων που πρέπει να επιτευχθούν.

Εστίαση των πόρων σε μικρό αριθμό προτεραιοτήτων: Η Επιτροπή προτείνει τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες να συγκεντρώσουν τους πόρους από τα διαρθρωτικά ταμεία και τους εθνικούς προϋπολογισμούς σε μικρό

αριθμό θεματικών προτεραιοτήτων, που να συνδέονται με τους στόχους της στρατηγικής Ευρώπη 2020. Οι χώρες που λαμβάνουν σχετικά μικρό κομμάτι των διαρθρωτικών ταμείων, θα τους ζητηθεί να εστιάσουν σε προγράμματα μόλις 2 ή 3 προτεραιοτήτων.

Οι πληρωμές υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις: Η Επιτροπή προτείνει να συμφωνήσουν σε μια σειρά συγκεκριμένων προϋποθέσεων για κάθε κράτος μέλος. Αυτές θα μπορούν να σχετίζονται με την εφαρμογή των βελτιώσεων της δημόσιας διοίκησης ή των μεταρρυθμίσεων στην εθνική νομοθεσία- για παράδειγμα αναφορικά με τους κανόνες απασχόλησης ή τα περιβαλλοντικά πρότυπα. Οι τελικές πληρωμές δε θα πραγματοποιούνται μέχρι να πληρούνται οι προσυμφωνημένες προϋποθέσεις.

Δημιουργία «αποθεματικού επίδοσης» για την ανταμοιβή των καλύτερων επιδόσεων: Προτάθηκε επίσης ένα σχετικά μικρό μέρος του προϋπολογισμού για την περιφερειακή πολιτική (ίσως το 3% επί του συνόλου) να κρατείται ως απόθεμα και να χρησιμοποιείται ως μπόνους για εκείνα τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες που καταφέρνουν να πετύχουν ή και να ξεπεράσουν τους συμφωνημένους στόχους.

Καλύτερη επιτήρηση και αξιολόγηση: Η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να βελτιωθούν τα συστήματα επιτήρησης και αξιολόγησης για να στηριχθεί η μετάβαση σε προσεγγίσεις περισσότερο επικεντρωμένες στο αποτέλεσμα. Θέλει να είναι συμφωνημένοι εκ των προτέρων σαφείς και μετρήσιμοι στόχοι και δείκτες, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση των προγραμμάτων στα διάφορα κράτη μέλη.

Συνδυασμός επιδοτήσεων και δανείων: Η χρήση χρημάτων της ΕΕ για την παροχή δανείων είναι ένας τρόπος μεγιστοποίησης του αντίκτυπου των δημόσιων χρημάτων και ενθάρρυνσης οικονομικά βιώσιμων επενδύσεων. Η Επιτροπή έχει ήδη την εμπειρία των λεγόμενων «μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής» στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Ενίσχυση της εδαφικής διάστασης: Η Συνθήκη της Λισαβόνας σημειώνει ότι η ΕΕ πρέπει να μην πρέπει να προωθήσει μόνο την οικονομική και κοινωνική συνοχή αλλά επίσης και την εδαφική. Αυτό σημαίνει ότι η ΕΕ θα πρέπει να έχει ως στόχο τη διασφάλιση μιας πιο ισορροπημένης οικονομικής

δραστηριότητας σε όλες τις περιφέρειες συμπεριλαμβανομένων των αστικών και αγροτικών περιοχών, νησιών και απομακρυσμένων περιφερειών. Συγκεκριμένα η Επιτροπή σκοπεύει να εστιάσει περισσότερο στις αστικές περιοχές και να αυξήσει την εμπλοκή των τοπικών και περιφερειακών κυβερνήσεων σε επιχειρησιακά προγράμματα.

Ενίσχυση των συνεργασιών: Η Επιτροπή θέλει να αυξήσει την εμπλοκή των τοπικών και περιφερειακών φορέων, κοινωνικών εταίρων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Θέλει επίσης να ενθαρρύνει τη διάδοση των προσεγγίσεων της τοπικής ανάπτυξης βασισμένων σε συνεργασίες μεταξύ των σχετικών φορέων. Οι ιδέες της Επιτροπής παρέχουν μια βάση για δημόσια διαβούλευση καθώς και διάλογο με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές κυβερνήσεις, το ΕΚ, την Επιτροπή Περιφερειών και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

Θέματα

Μερικά από τα ζητήματα που συζητιούνται σχετικά με την μελλοντική πολιτική συνοχής της ΕΕ (2014-2020) είναι τα ακόλουθα:

Προϋπολογισμός

Τα χρήματα που θα διατεθούν για την πολιτική συνοχής θα εξαρτηθούν από το συνολικό μέγεθος του κοινοτικού προϋπολογισμού για την περίοδο 2014-2020. Η Επιτροπή παρουσίασε τον Ιούνιο του 2011 τις προτάσεις της για το λεγόμενο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο.

Οι προτάσεις της Επιτροπής διατηρούν το μερίδιο της χρηματοδότησης που κατανέμεται στα δύο κύρια πεδία των δαπανών της ΕΕ- γεωργία και περιφερειακή πολιτική- αμετάβλητο.

Ο Επίτροπος για την περιφερειακή πολιτική, Johannes Hahn, υπερασπίστηκε τη διατήρηση των επιπέδων χρηματοδότησης της περιφερειακής πολιτικής- περίπου 50δισ ετησίως- τονίζοντας ότι είναι ο μόνος τρόπος για να εφαρμοστεί η στρατηγική Ευρώπη 2020 για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στην ΕΕ.

Κάποια από τα σχετικά εύρωστα κράτη της ΕΕ, που επωμίζονται το μεγαλύτερο βάρος του κοινοτικού προϋπολογισμού, υποστηρίζουν ότι ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός πρέπει να περιοριστεί σεω όχι περισσότερο από το 1% του συνδυασμένου εισοδήματος των 27.

Αυτό θα σήμαινε μια σημαντική μείωση σε σύγκριση με την περίοδο 2007-2013, όπου ο κοινοτικός προϋπολογισμός ισοδυναμεί με το 1,13% του συνδυασμένου Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος.

Την 18^η Δεκεμβρίου του 2010, οι αρχηγοί Γαλλίας, Γερμανίας, Φινλανδίας, Ολλανδίας και Ηνωμένου Βασιλείου έστειλαν επιστολή στον πρόεδρο της Επιτροπής José Manuel Barroso, στην οποία διευκρίνιζαν ότι ο κοινοτικός προϋπολογισμός δεν πρέπει να αυξηθεί πάνω από το μέσο ποσοστό του πληθωρισμού. Αυστρία και Σουηδία είναι οι δύο άλλες χώρες που στο

παρελθόν, είχαν επίσης προτείνει τον περιορισμό του μεγέθους του προϋπολογισμού.

Συγκέντρωση

Η Επιτροπή προτείνει κάθε κράτος μέλος ή περιφέρεια να εστιάσει τους πόρους του (συμπεριλαμβανομένων των χρημάτων από την ΕΕ και των συμπληρωματικών κονδυλίων) σε ένα μικρό αριθμό προτεραιοτήτων, που θα συνδέονται με τους στόχους της στρατηγικής Ευρώπη 2020 (αύξηση των ποσοστών απασχόλησης, αντιμετώπιση της φτώχειας, βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση, επένδυση στην έρευνα και την καινοτομία, προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και μείωση των εκπομπών CO₂).

Καθώς όλα τα κράτη μέλη επιβάλλεται να καλύψουν όλους τους στόχους του 2020 στα Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων, είναι δύσκολο να φανεί πώς μια χώρα θα μπορούσε να προσδιορίσει 2 ή 3 από αυτούς τους στόχους που θα είναι πιο σημαντικοί.

Προϋποθέσεις

Φαίνεται να υπάρχει ευρεία υποστήριξη της ιδέας να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν μεταρρυθμίσεις που θεωρούνται απαραίτητες για την επίτευξη των στόχων που έχουν θέσει τα ίδια. Για παράδειγμα, οι περιβαλλοντικοί νόμοι ίσως χρειαστεί να αναθεωρηθούν προκειμένου να γίνει μεγαλύτερη χρήση των ανανεώσιμων ενεργειών (συμπεριλαμβανομένων της ηλιακής ηλεκτρικής ενέργειας και της αιολικής).

Ωστόσο, πιο αμφιλεγόμενη είναι η πρόταση της Επιτροπής να αναστείλει ή να ακυρώσει τις πληρωμές στα κράτη μέλη που δεν σέβονται τους κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, για τις χώρες του ευρώ. Συγκεκριμένα, οι περιφερειακές κυβερνήσεις επιμένουν ότι δεν πρέπει να τιμωρούνται για τις συνέπειες των αποφάσεων που λαμβάνονται από τις εθνικές κυβερνήσεις.

Συζητήσιμη είναι και η ιδέα του «αποθέματος απόδοσης» που θα χρησιμοποιηθεί ως μπόνους σε εκείνα τα κράτη μέλη και περιφέρειες που επέτυχαν ή ακόμα ξεπέρασαν τους στόχους τους. Μερικά κράτη μέλη

ανησυχούν ότι θα είναι δύσκολη η δίκαιη κατανομή αυτών των πληρωμών-μπόνους, και προτιμούν να γνωρίζουν εκ των προτέρων και ακριβώς πόσα χρήματα θα λάβουν από την ΕΕ.

Επιλεξιμότητα

Κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2007-2013) πάνω από το 80% του προϋπολογισμού για την πολιτική συνοχής διατίθεται στις 100 πιο φτωχές περιφέρειες, που έχουν περίπου 170εκ πληθυσμό- ή το 1/3 του πληθυσμού της ΕΕ. Το εναπομείναν 18,5% των χρημάτων μοιράζεται μεταξύ των άλλων περιφερειών της ΕΕ.

Σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής, την επόμενη προγραμματική περίοδο θα υπάρχουν λιγότερες από 70 περιφέρειες που θα υπαχθούν αυτόματα στην κατηγορία «σύγκλισης», λόγω του ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους είναι κάτω από 75% του μ.ο. της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι ο αριθμός των ανθρώπων που κατοικούν σε περιφέρειες σύγκλισης θα μειωθεί στα 120εκ ή ¼ του πληθυσμού της ΕΕ.

Η Επιτροπή σκέφτεται την εισαγωγή μιας νέας κατηγορίας **«ενδιάμεσων» περιφερειών** με κατά κεφαλήν ΑΕΠ από 75% μέχρι 90% του μ.ο. της ΕΕ. Αυτές οι περιφέρειες θα λαμβάνουν λιγότερα χρήματα από τις περιφέρειες «σύγκλισης» αλλά θα συνεχίσουν να έχουν την χρηματική στήριξη των διαρθρωτικών ταμείων.

Θεσμικά όργανα της ΕΕ

Το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** υποστηρίζει ότι είναι απαραίτητη μια «ισχυρή και καλά χρηματοδοτούμενη περιφερειακή πολιτική της ΕΕ» για την επίτευξη της κοινωνικής, οικονομικής και εδαφικής συνοχής, που αποτελεί βασικό στόχο της ΕΕ βάσει της Συνθήκης της Λισαβόνας. Οι ευρωβουλευτές πρότειναν «τη διατήρηση του προϋπολογισμού της περιφερειακής πολιτικής μετά το 2013 και την απόρριψη κάθε απόπειρας επανεθνικοποίησης».

Το ΕΚ θεωρεί ότι το τρέχον πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της ΕΕ πρέπει να διατηρηθεί, βασισμένο στους τρεις υφιστάμενους στόχους: «σύγκλιση», «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» και «εδαφική συνεργασία». Επιπλέον, επιμένει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο θα πρέπει να παραμείνει μέρος του πλαισίου της πολιτικής συνοχής.

Οι ευρωβουλευτές πρότειναν στην Επιτροπή να προβεί σε πιο αποτελεσματική επιτήρηση και εποπτεία της κατανομής των χρημάτων από τα διαρθρωτικά ταμεία στα κράτη μέλη. Θα ήθελαν να δουν «μεγαλύτερο ρόλο του περιφερειακού και τοπικού επιπέδου», όπως επίσης και μεγαλύτερη έμφαση στην ικανοποίηση συγκεκριμένων αναγκών των αστικών και αγροτικών περιοχών.

Η **Επιτροπή Περιφερειών** βλέπει την πολιτική συνοχής ως «αλληλοεξαρτώμενη» με την στρατηγική Ευρώπη 2020, ωστόσο επιμένει ότι πρέπει να παραμείνει μια πολιτική από μόνη της. Ανησυχεί ότι η στρατηγική Ευρώπη 2020 πρέπει να προκαλέσει προβλήματα στις περιφερειακές και τοπικές αρχές, για παράδειγμα εισάγοντας νέες υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων. Το συμβουλευτικό σώμα υποστηρίζει το υφιστάμενο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων και αντιτίθεται σε κάθε προσπάθεια αλλαγής σε μία κατεύθυνση περισσότερο τομεακή.

Ενώσεις

Η **Συνέλευση των Ευρωπαϊκών Περιφερειών (ΑΕΡ)** επιμένει ότι το επίπεδο υποστήριξης των φτωχότερων περιφερειών πρέπει να διατηρηθεί για την επόμενη περίοδο. Βλέπει τον στόχο της σύγκλισης ως «σύμβολο

ευρωπαϊκής αλληλεγγύης» που πρέπει να προστατευθεί από τις περικοπές του κοινοτικού προϋπολογισμού.

Ωστόσο η ΑΕΡ εκφράζει τη δυσαρέσκειά της για αυτό που περιγράφει ως «αποτυχία να συμπεριληφθούν οι περιφέρειες ως ισότιμοι εταίροι μαζί με την ΕΕ και τα κράτη μέλη της». Επιπλέον, η ΑΕΡ απορρίπτει τις προτάσεις αναφορικά με τις υπό προϋποθέσεις πληρωμές που θα εξαρτώνται από την εφαρμογή από τις εθνικές κυβερνήσεις των δομικών μεταρρυθμίσεων που δεν σχετίζονται με την πολιτική συνοχής.

Η ΑΕΡ κάνει έκκληση για εξορθολογισμό των κανόνων που διέπουν τη χορήγηση και λειτουργία των ταμείων, και αλλαγές στις διαδικασίες για την προετοιμασία των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας.

Το **Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Δήμων και Περιφερειών (CEMR)** συμφωνεί με την Επιτροπή για την ανάγκη ισχυρότερης πολιτικής συνοχής για όλες τις περιφέρειες της ΕΕ, με ιδιαίτερη έμφαση στις περιφέρειες «με σημαντική υστέρηση». Ωστόσο, θέλει αποκέντρωση της περιφερειακής πολιτικής μέσα από την ενίσχυση της τοπικής διάστασης ώστε να ικανοποιήσει τις ανάγκες τόσο των αστικών όσο και των αγροτικών περιοχών και να ενισχυθούν οι μεταξύ τους δεσμοί.

Αντιτίθεται σθεναρά στις προτάσεις αναφορικά με τις υπό προϋποθέσεις πληρωμές που θα εξαρτώνται με τη συμμόρφωση προς τους κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Επιμένει ότι οποιαδήποτε προϋπόθεση θα πρέπει να συμφωνείται εκ των προτέρων από όλα τα επίπεδα κυβερνήσεων, και επίσης ότι το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται σε κάθε είδους συμβάσεις που εμπεριέχουν νομικά δεσμευτικές συνεργασίες.

Η **Διάσκεψη των Παράκτιων Περιφερειών της Ευρώπης (CPMR)** επιθυμεί επίσης τη διατήρηση της πολιτικής συνοχής που περιλαμβάνει όλες τις περιφέρειες της ΕΕ. Επιμένει ότι οι περιφερειακές αρχές θα πρέπει να περιλαμβάνονται πλήρως στους μηχανισμούς διακυβέρνησης που προτάθηκαν από της 5^η Έκθεση Συνοχής, όπως για παράδειγμα οι

συμβάσεις συνεργασίας που θα θέτουν τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν.

Συμφωνεί με την ιδέα μια προσέγγισης εστιασμένης στο αποτέλεσμα αναφορικά με την εφαρμογή της πολιτικής συνοχής της ΕΕ. Ωστόσο, απορρίπτει την ιδέα της διασύνδεσης των πληρωμών από τα διαρθρωτικά ταμεία με το σεβασμό των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Το δίκτυο των σημαντικότερων ευρωπαϊκών πόλεων EUROCITIES, υποστηρίζει τις προτάσεις για μεγαλύτερη έμφαση στις αστικές περιοχές της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, και θα ήθελε να δει μια υποχρεωτική δέσμευση κονδυλίων για αστικά προγράμματα, χωρίς να αλλάξει συνολικά η αρχιτεκτονική των διαρθρωτικών ταμείων.

Επιμένει ότι τοπικές και περιφερειακές αρχές είναι οι καταλληλότερες για τον συντονισμό και την εφαρμογή των πολιτικών στις αστικές περιοχές. Επομένως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποχρεωθούν να λειτουργούν σε συνεργασία με τις πόλεις, και να τις περιλάβουν στη διαδικασία λήψης απόφασης για τις προτεραιότητες και την ανάπτυξη των προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία.

Αντιτίθεται στη σύνδεση πληρωμών με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ενώ έχει επιφυλάξεις για την πρόταση περί «αποθέματος επίδοσης».

Το δίκτυο REGLEG εκπροσωπεί 73 περιφέρειες με νομοθετική εξουσία, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειών ομοσπονδιακών κρατών όπως η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ιταλία και η Ισπανία. Υποστηρίζει την ιδέα της συνέχισης μιας πολιτικής συνοχής που περιλαμβάνει όλες τις περιφέρειες της ΕΕ, και συμφωνεί ότι η πολιτική θα πρέπει να συνεισφέρει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής Ευρώπη 2020.

Είναι υπέρ των πιο απλών κανόνων και μεγαλύτερης αυτονομίας των περιφερειακών αρχών. «Η πολιτική συνοχής είναι περιφερειακή, άρα στις περιφέρειες με νομοθετικές εξουσίες, οι διαχειριστικές αρχές, η αρχή πιστοποίησης και η αρχή ελέγχου θα πρέπει να είναι ευθύνη των

περιφερειακών και αρμόδιων αρχών σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας».

Κράτη μέλη

Η **Γαλλία** υποστηρίζει τις προτάσεις για δημιουργία μιας νέας κατηγορίας «ενδιάμεσων» περιφερειών για εκείνες τις περιοχές που δεν θεωρούνται αρκετά φτωχές για να περιληφθούν στην κατηγορία των περιφερειών «σύγκλισης», ωστόσο έχουν κατά κεφαλή ΑΕΠ σημαντικά κάτω από το μ.ο. της ΕΕ. Η γαλλική κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης τη σύνδεση της πολιτικής συνοχής με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και την απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών που συνδέονται με τα διαρθρωτικά ταμεία.

Η **Γερμανία** είναι σθεναρά υπέρ της χρήσης των χρημάτων της ΕΕ για συγκρότηση μηχανισμών δανειοδότησης και «ανανεώσιμων κονδυλίων», καθώς αυτοί μπορούν να μεγιστοποιήσουν τον αντίκτυπο των δημόσιων επενδύσεων και να διασφαλίσουν ότι τα έργα σχεδιάστηκαν και διαχειρίστηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι οικονομικά βιώσιμα μακροπρόθεσμα. Υπάρχει η ελπίδα ότι αυτοί οι μηχανισμοί θα είναι πιο αποδοτικοί και πιο αποτελεσματικοί από την απλή διάθεση χρημάτων με τη μορφή των επιχορηγήσεων.

Οι Γερμανοί υποστηρίζουν επίσης των ιδέα της Επιτροπής οι πόροι να εστιαστούν σε περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων, αλλά επιμένουν ότι θα πρέπει να επιτραπεί στις περιφέρειες να επιλέγουν οι ίδιες τις προτεραιότητές τους. Συμφωνούν με τις «ενδιάμεσες περιφέρειες» και επιθυμούν τη συνέχιση της χρηματοδότησης των περιφερειών στο ανατολικό μέρος της Γερμανίας.

Θέλουν επίσης να απλοποιήσουν τις διαδικασίες αιτήσεων και να μειώσουν τη γραφειοκρατία για τους δικαιούχους των ενισχύσεων και των διαχειριστικών αρχών.

Οι **Τσεχία, Ουγγαρία, Πολωνία και Σλοβακία**, (γνωστές ως οι χώρες του 'Visegrad) είναι γνωστό ότι συνεργάζονται για να συντονίσουν τις θέσεις τους για το μέλλον της πολιτικής συνοχής της ΕΕ.

Συμφωνούν με την Επιτροπή στο ότι πρέπει να διατηρηθεί το μέγεθος του προϋπολογισμού της πολιτικής συνοχής, και να δοθεί έμφαση στις φτωχότερες χώρες (ο λεγόμενος στόχος σύγκλισης). Θέλουν επίσης απλούστερους κανόνες και διαδικασίες.

Τονίζουν την ανάγκη για ευελιξία- ώστε κάθε χώρα να επιλέγει τις δικές της προτεραιότητες για τον καθορισμό του πώς θα επενδυθούν τα χρήματα που λαμβάνονται από την ΕΕ. Ταυτόχρονα, αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό στην ιδέα της δημιουργίας «αποθέματος επίδοσης». Φοβούνται ότι μια τέτοια προσέγγιση θα ενθαρρύνει τον ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών αντί την μεταξύ τους συνεργασία.

Το **Ηνωμένο Βασίλειο** είναι γνωστό ότι τάσσεται υπέρ του περιορισμού του συνολικού μεγέθους του κοινοτικού προϋπολογισμού, γεγονός που θα έχει συνέπειες για τα διαρθρωτικά ταμεία.

ΜΚΟ και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη

Το **Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατά της Φτώχειας** προτείνει τη στενή σύνδεση της πολιτικής συνοχής με τους στόχους του Ευρώπη 2020 και δη με τους στόχους της Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και Ένταξη της ΕΕ. Επιθυμεί επίσης πιο απλές διαδικασίες και κανόνες ώστε οι μικρές ΜΚΟ να έχουν πιο εύκολη πρόσβαση στα διαρθρωτικά ταμεία.

Πολιτική Συνοχής

- Ενέργειες

Σκοπός της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής είναι να επιτύχει **πραγματική αλληλεγγύη στην Ευρωπαϊκή Ένωση με τη διασφάλιση οικονομικής και κοινωνικής συνοχής**, προϋπόθεση της οποίας είναι η μείωση των αναπτυξιακών ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιφερειών. Χάρη στην προσέγγιση που ακολουθεί, η περιφερειακή πολιτική προσδίδει προστιθέμενη αξία στα προγράμματα που υλοποιούνται στις διάφορες περιφέρειες. Συνεισφέρει στη χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων προς όφελος των περιφερειών, των πόλεων και των κατοίκων τους. Απώτερος στόχος είναι να αποκτήσουν οι περιφέρειες τη δυνατότητα να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα και να ανταλλάσσουν ιδέες και καλύτερες πρακτικές. Αυτός είναι άλλωστε ο στόχος της νέας πρωτοβουλίας με τίτλο «Οι περιφέρειες, κινητήρια δύναμη της οικονομικής μεταρρύθμισης». Ολόκληρη η περιφερειακή πολιτική ακολουθεί τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης.

Η ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική υλοποιείται μέσω τριών ταμείων, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και του Ταμείου Συνοχής. Τα ταμεία αυτά συμβάλλουν στην επίτευξη των τριών στόχων, «σύγκλιση», «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» και «ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία».

Το σκεπτικό του στόχου «σύγκλιση» είναι η **προώθηση των συνθηκών που ευνοούν την ανάπτυξη καθώς και των παραγόντων που οδηγούν σε πραγματική σύγκλιση των λιγότερο αναπτυγμένων Κρατών-Μελών και περιφερειών**. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 Κρατών-Μελών, ο στόχος

αυτός αφορά –εντός 18 Κρατών-Μελών– 84 περιφέρειες με πληθυσμό 154 εκατομμυρίων, των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι μικρότερο του 75% του κοινοτικού μέσου όρου και –σε σταδιακά μικρότερη βάση– 16 άλλες περιφέρειες με 16,4 εκατομμύρια κατοίκους των οποίων το ΑΕΠ υπερβαίνει ελάχιστα το σχετικό όριο, λόγω των στατιστικών αλλαγών που έφερε η διεύρυνση της ΕΕ. Τα κονδύλια που διατίθενται με βάση το στόχο «σύγκλιση» ανέρχονται σε 282,8 δις ευρώ, κάτι που αντιπροσωπεύει το 81,5% του συνόλου και κατανέμονται ως εξής: 199,3 δις ευρώ για τις περιφέρειες σύγκλισης, από τα οποία 14 δις ευρώ για τις περιφέρειες «σταδιακής εξόδου» και 69,5 δις ευρώ για το Ταμείο Συνοχής που καλύπτει 15 Κράτη-Μέλη.

Πέρα από τις περιφέρειες σύγκλισης, ο στόχος «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» αποσκοπεί στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας των περιφερειών καθώς και της απασχόλησης μέσω μιας διττής προσέγγισης. Πρώτον, τα προγράμματα ανάπτυξης θα βοηθήσουν τις περιφέρειες να προβλέπουν και να προωθούν τις οικονομικές αλλαγές μέσω της καινοτομίας και της προαγωγής της κοινωνίας της γνώσης, της επιχειρηματικότητας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της βελτίωσης της προσβασιμότητας στις περιφέρειες. Δεύτερον, θα στηριχτεί η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας με την προσαρμογή του εργατικού δυναμικού και με τις επενδύσεις στους ανθρώπινους πόρους. Στην ΕΕ27 θα είναι επιλέξιμες συνολικά 168 περιφέρειες, οι οποίες αριθμούν 314 εκατομμύρια κατοίκους. Από τις περιφέρειες αυτές, 13 περιφέρειες που φιλοξενούν 19 εκατομμύρια κατοίκους αποτελούν τις λεγόμενες περιοχές «σταδιακής εξόδου» και υπόκεινται σε ειδικά κονδύλια χρηματοδότησης, καθώς ανήκαν στην παρελθούσα κατηγορία των περιφερειών του Στόχου 1. Το ποσό των 55 δις ευρώ –εκ των οποίων τα 11,4 δις προορίζονται για τις περιφέρειες σταδιακής εξόδου– αντιπροσωπεύει ποσοστό ελάχιστα μικρότερο του 16% των συνολικών κονδυλίων. Ο στόχος αυτός καλύπτει περιφέρειες σε 19 Κράτη-Μέλη.

Τα παλαιά προγράμματα Urban II και Equal έχουν ενσωματωθεί στους στόχους «σύγκλιση» και «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση».

Ο στόχος για την ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία θα ενισχύσει τη διασυνοριακή συνεργασία με την ανάπτυξη κοινών τοπικών και περιφερειακών πρωτοβουλιών, με τη διεθνική συνεργασία που αποσκοπεί στην επίτευξη ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης, καθώς και με τη διαπεριφερειακή συνεργασία και την ανταλλαγή εμπειριών. Ο πληθυσμός που ζει σε διασυνοριακές περιοχές ανέρχεται σε 181,7 εκατομμύρια (37,5% του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ), ενώ όλες οι περιφέρειες και οι πολίτες της ΕΕ καλύπτονται από μία από τις υπάρχουσες 13 περιοχές διεθνικής συνεργασίας. Τα 8,7 δις ευρώ (2,5% του συνόλου) που είναι διαθέσιμα στο πλαίσιο του στόχου αυτού, κατανέμονται ως εξής: 6,44 δις ευρώ για τη διασυνοριακή συνεργασία, 1,83 δις ευρώ για τη διεθνική και 445 εκατ. ευρώ για τη διαπεριφερειακή συνεργασία.

Πολιτική Συνοχής και Στρατηγική Ευρώπη 2020

Η συζήτηση για το μέλλον της Πολιτικής Συνοχής, αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ευρώπη εξαιτίας της. Η νέα ευρωπαϊκή **Στρατηγική Ευρώπη 2020** (διάδοχος της Στρατηγικής Λισσαβόνας), καθορίζει τις προτεραιότητες και τους στόχους μέσω των οποίων η Ε.Ε εκτιμά ότι θα ανταπεξέλθει της κρίσης, και θα υλοποιηθεί εν μέρει μέσω της Πολιτικής της Συνοχής.

Χωρική Συνοχή

Σε συνέχεια της συμπερίληψης της έννοιας της χωρικής συνοχής στη Συνθήκη της Λισσαβόνας (άρθρο 174) ως στόχου της ΕΕ, οι κοινοτικές πολιτικές, και ειδικότερα εδώ η πολιτική της συνοχής, θα εξεταστούν και ως προς τη χωρική τους διάσταση. Το θέμα αφορά στην ανάγκη να λαμβάνονται υπόψη οι χωρικές επιπτώσεις των πολιτικών, να επιδιώκεται η

ισόρροπη ανάπτυξη στο χώρο, και να αναζητούνται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε περιοχής κατά το σχεδιασμό των πολιτικών, με στόχο την επίτευξη του βέλτιστου αποτελέσματος. Για την Ελλάδα η χωρική συνοχή έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι επιτρέπει την ανάδειξη των γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων μας, λόγω των πολλών νησιών και ορεινών όγκων. Άλλες χωρικές προτεραιότητες είναι η αστική ανάπτυξη και η σχέση της πόλης με την άμεση ύπαιθρό της.

Χωρική Ανάπτυξη

Δίνεται μεγάλη σημασία στη **βιώσιμη αστική ανάπτυξη** α) με την παρακολούθηση του ευρωπαϊκού διαλόγου στο πεδίο της αστικής ανάπτυξης και β) με τη διαμόρφωση των βασικών κατευθύνσεων για το σχεδιασμό και εφαρμογή των προτεραιοτήτων για παρεμβάσεις σχετικά με την ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη στα περιφερειακά προγράμματα.

Στο πλαίσιο της χωρικής ανάπτυξης εκπονήθηκε ειδική μελέτη, που ανατέθηκε από το Πρόγραμμα, με πρωτοβουλία της Ελλάδας και επικεφαλής εταίρο το ΥΠΑΑΝ, για τα **Ευρωπαϊκά Νησιά (Euroislands)**, η οποία κάνει πολιτικές συστάσεις που αφορούν στο σύνολο των ευρωπαϊκών νησιών, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη χωρική συνοχή.

Η σύνδεση της πολιτικής της συνοχής με το χώρο διαμορφώνεται και από τις συστηματικές εργασίες Επιτροπών και Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων στις οποίες συμμετέχουμε (και σε ορισμένες περιπτώσεις η Ελλάδα είναι επικεφαλής πρωτοβουλιών), όπως:

- στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα **ESPON (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Παρακολούθησης για τη Χωρική Ανάπτυξη και Συνοχή)** επικεφαλής στην Ομάδα Εργασίας της Ε.Ε. (με συμμετοχή 10 Κ-Μ) για την εκπόνηση έκθεσης με θέμα **«ενέργεια - αποδοτικότητα και εναλλακτικές μορφές ενέργειας»** και οι επιπτώσεις στις Περιφέρειες
- στο **Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα δικτύωσης πόλεων URBACTII** (Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την αειφόρο αστική ανάπτυξη) για τη στρατηγική και τις πολιτικές σχετικά με το μέλλον των **ευρωπαϊκών πόλεων**.

Παράλληλα, τα θέματα της περιφερειακής ανάπτυξης, της οικονομικής ζωτικότητας και ανταγωνιστικότητας των ελληνικών πόλεων και της διαμόρφωσης αναπτυξιακών δεικτών εξετάζονται, με την ενεργό συμμετοχή της χώρας, σε αρμόδια όργανα με διεθνή συμμετοχή, όπως στην **Επιτροπή για την Πολιτική Χωρικής Ανάπτυξης (Territorial Development Policy Committee – TDPC)** και στις ομάδες εργασίας για τους **Δείκτες, τις Αστικές Περιοχές και τις Αγροτικές Περιοχές του ΟΟΣΑ**.

Εξέλιξη των Διαρθρωτικών πολιτικών

Οι συζητήσεις και οι αποφάσεις για το περιεχόμενο της πολιτικής της συνοχής και τη διαχείριση των Διαρθρωτικών Ταμείων πραγματοποιούνται κυρίως σε δύο Επιτροπές στις οποίες τη χώρα εκπροσωπεί, ή είναι αρμόδια, η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΕΥΣΣΑΑΠ):

- την **Ομάδα Διαρθρωτικών Δράσεων του Συμβουλίου (SAWP)**, που αποτελεί όργανο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην οποία συμμετέχουν με δικαίωμα ψήφου όλα τα Κ-Μ και συντονίζεται από την εκάστοτε Προεδρία
- την **Επιτροπή για το Συντονισμό των Ταμείων (COCOF)** -άρθρο 103 καν. 1083/06. Επίσης συμμετέχει στην **Υπο-επιτροπή για τα Αστικά Ζητήματα και Χωρική Συνοχή (TCUM)** της ως άνω Επιτροπής.

Σημαντικό ρόλο στο διάλογο για την Περιφερειακή Πολιτική διαδραματίζουν επίσης η **Επιτροπή Περιφερειακής Ανάπτυξης (REGI)** του Ευρωκοινοβουλίου και το Θεσμικό Όργανο των Περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η **Επιτροπή των Περιφερειών (Committee of Regions)**.

2. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία και η λειτουργία τους

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία, δηλ. το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού (ΕΓΤΠ) και το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού Αλιείας (ΧΜΠΑ), είναι το κύριο όργανο άσκησης περιφερειακής πολιτικής με στόχο την οικονομική και κοινωνική συνοχή, αλλά και την ισόρροπη και αειφόρο ή βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία αναπτύσσουν δραστηριότητες στους τομείς βελτίωσης των υποδομών, εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, προστασίας του περιβάλλοντος, διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων στο αγροτικό περιβάλλον, εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων, βιομηχανικής ανασυγκρότησης και ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης

Η λειτουργία των Διαρθρωτικών Ταμείων, όπως και όλων των μορφών άσκησης περιφερειακής πολιτικής που προηγούνται της σημερινής μορφής άσκησης περιφερειακής πολιτικής, λειτουργούν βάσει κανόνων οι οποίοι διατυπώνονται σε σχετικούς κανονισμούς. Στους κανονισμούς αυτούς προσδιορίζεται η επιλεξιμότητα των συγκεκριμένων περιοχών, (των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε ισοδύναμα αγοραστικής δύναμης, ΙΑΔ) δεν θα πρέπει να ξεπερνά το 75% του κοινοτικού μέσου όρου), ο τρόπος επεξεργασίας, έγκρισης, παρακολούθησης και χρηματοδότησης των προγραμμάτων (ποσοστό κοινοτικής, ποσοστό εθνικής συμμετοχής και ποσοστό ιδιωτικής συμμετοχής), καθώς και η διάρκεια των προγραμμάτων αυτών.

Οι περιοχές που δέχονται ενισχύσεις αυτού του τύπου πρέπει να είναι είτε αναπτυξιακά καθυστερημένες, είτε περιοχές σε βιομηχανική παρακμή, είτε αγροτικές ζώνες εκτός των δυο προηγούμενων συνόλων.

Οι δράσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων σχεδιάζονται με ορισμένες αρχές, όπως ο συντονισμός και η επιτήρηση των εθνικών και των κοινοτικών πολιτικών, η διαφάνεια των ενισχύσεων, η γεωγραφική συγκέντρωση, που

αποσκοπούν στο να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά τους. Οι κατά την προηγούμενη έννοια προβληματικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν τις περιοχές των συγκεκριμένων «στόχων» άσκησης περιφερειακής πολιτικής, ενώ για κάθε περιοχή στόχου οι κανονισμοί προβλέπουν συγκεκριμένα κριτήρια επιλεξιμότητας και εξειδικεύουν τα ισχύοντα χρηματοδοτικά σχήματα.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των Διαρθρωτικών Δράσεων γίνεται σε συνεργασία των κοινοτικών, εθνικών και περιφερειακών αρχών, όπως προσδιορίζουν οι ευρύτερες αρχές της εταιρικής σχέσης και της επικουρικότητας, αφού τα Κράτη Μέλη προετοιμάσουν Σχέδια Ανάπτυξης τα οποία υποβάλλονται στην Επιτροπή. Βάσει αυτών των σχεδίων η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταρτίζει το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης της συγκεκριμένης περιόδου. Στο συγκεκριμένο σχέδιο συντονίζονται οι δράσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής.

Στη συνέχεια καταρτίζονται τα λειτουργικά προγράμματα, άλλα από τα οποία αναφέρονται σε τομείς και ισχύουν στο σύνολο της χώρας και άλλα από τα οποία έχουν περιφερειακό χαρακτήρα (Περιφερειακά Λειτουργικά Προγράμματα). Τα προγράμματα υλοποιούνται, παρακολουθούμενα από τις προβλεπόμενες επιτροπές στις οποίες συμμετέχουν εκπρόσωποι της κοινότητας, των Εθνικών και Περιφερειακών φορέων, ενώ πολλές φορές για την αποτελεσματικότερη διοίκηση των προγραμμάτων αυτών δημιουργούνται και ειδικοί προς τούτο φορείς, όπως η Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης, στο Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, και οι κατά επιχειρησιακό πρόγραμμα Διαχειριστικές Αρχές στο Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Παράλληλα προς τις Διαρθρωτικές Δράσεις που συμπεριλαμβάνονται στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ), τα Διαρθρωτικά Ταμεία αναπτύσσουν δραστηριότητα με τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες και τα πρότυπα σχέδια για τις καινοτόμες δράσης. Οι συνολικά διαθέσιμοι πόροι κατανέμονται στα τρία μέσα συνήθως με σχέση 90:9:1 σε σύνολο 100.

Κατά την περίοδο εφαρμογής των Διαρθρωτικών Δράσεων που ολοκληρώνονται (Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης), αυτές αναπτύχθηκαν: στις περιοχές του νότου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που περιλαμβάνουν τα δύο τρίτα της Ισπανίας, τη Νότια Ιταλία, την Ελλάδα, την Πορτογαλία, την

Ιρλανδία, την Β. Ιρλανδία, ορισμένες περιφέρειες της Γαλλίας, του Βελγίου, της Σκοτίας, και τα νέα Länder της Γερμανίας,), σε περιοχές δηλαδή που αντιστοιχούν στις κατηγορίες περιοχών που αναφέρονται προηγούμενα.

Η περιφερειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την άσκησή της καθίσταται όλο και περισσότερο ολοκληρωμένη σε αντιστοιχία με τους όλο και περισσότερους πόρους που διατίθενται για την αντιμετώπιση των περιφερειακών και διαρθρωτικών ζητημάτων της Ένωσης.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τον προϋπολογισμό της ΕΕ η σημαντικότερη κοινοτική πολιτική από πλευράς πόρων, η Κοινή Αγροτική Πολιτική εκτιμάται ότι κινήθηκε από 32,70%, το 1987, στο 53,00%, 1992, και στο 46,00, 1999 του συνόλου των πόρων της ΕΕ, ενώ, κατά τα ίδια έτη, για τις Διαρθρωτικές Δράσεις συμπεριλαμβανομένου και του Ταμείου Συνοχής, τα ποσά που διατέθηκαν υπολογίζονται σε 18,00%, 28,00% και σε 30,00% αντίστοιχα. Έτσι, καθώς το συνολικά διαθέσιμο ποσό των κοινοτικών πόρων αυξάνεται και η βαρύτητα των πόρων, σχετικά και απόλυτα, που διατίθενται για την περιφερειακή πολιτική.

3. Οι Διαρθρωτικές Πολιτικές και η Ελλάδα την περίοδο 1981-2001, οι στόχοι και οι διαθέσιμοι πόροι.

Σε αντιστοιχία με τις εξελίξεις της περιφερειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκύπτουν οι περίοδοι και το πλαίσιο άσκησης της αντιστοίχου πολιτικής στην Ελλάδα. Στήριξης. Οι περίοδοι αυτές είναι:

1981-1985 Πρώτη περίοδος άσκησης διαρθρωτικών πολιτικών κυρίως μέσω του ΕΤΠΑ

1986-1988 Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα

1989-1993 Πρώτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

1994-1999 Δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

2000-2006 Τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

Κοινό χαρακτηριστικό όλων αυτών των προσπαθειών αποτελεί η συνεχής αυξανόμενη ροή πόρων από την Ένωση και η διάθεση των πόρων αυτών, σε συνδυασμό με την κατά περίπτωση προβλεπόμενη εθνική και ιδιωτική συμμετοχή, για την υλοποίηση των στόχων των συγκεκριμένων προγραμμάτων.

Σε μια διαδικασία συνεχούς βελτίωσης και ανάπτυξης του προγραμματισμού, που προκύπτει και ως διαδικασία μάθησης μέσα από τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των συγκεκριμένων προγραμμάτων όλων όσων από την πλευρά των κοινοτικών υπηρεσιών, αλλά και από την πλευρά της διοίκησης της χώρας, κεντρικής και περιφερειακής, οι παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων έγιναν όλο και πιο σύνθετες και πιο αποτελεσματικές.

Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή επιβάλλεται, ταυτόχρονα, και από τους όλο και μεγαλύτερους προς διάθεση πόρους οι οποίοι αποτελούν σημαντική ευκαιρία τόνωσης της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Άλλωστε, κατά την άσκηση της πολιτικής κάθε περιόδου δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη, κατά την περίοδο αυτή, η διασφάλιση πρόσθετων πόρων και η συνέχεια των ίδιων ή έστω συγγενών πολιτικών. Η διαδικασία αυτή προκύπτει από τις μέχρι τώρα προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

προς το τέλος των συγκεκριμένων διαχειριστικών περιόδων, από την υιοθέτηση των προτάσεων αυτών από τα Συμβούλια Κορυφής και την αγκύρωσή τους στις Συνθήκες.

Η εικόνα της «συνέχειας» και της εμβάθυνσης των διαρθρωτικών πολιτικών, που διαμορφώνεται, προκύπτει, σε μια εκ των υστέρων ανάλυση.

Η επιμονή όλων όσων συμμετέχουν στη συγκεκριμένη διαδικασία δεν παύει να υπαγορεύεται και από την επιμονή των περιφερειακών ανισοτήτων και τον κίνδυνο ανάπτυξής τους που οδηγεί στην την επιμονή επιδίωξης του στόχου της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και σύγκλισης τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στα κράτη μέλη.

Γενικά, τα συγκεκριμένα προγράμματα κάθε περιόδου και με δεδομένη την καθυστέρηση της χώρας στον εξοπλισμό της σε υποδομές και στη λειτουργία των υποδομών αυτών οι παρεμβάσεις κινήθηκαν σε έργα υποδομών (δρόμοι, νοσοκομεία, σχολεία, δίκτυα ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης, λιμάνια, αεροδρόμια, έργα βελτίωσης του σιδηροδρομικού δικτύου, το μετρό και Αθηνών, κ.α.) στην ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα μέσα από τη στήριξη διαρθρωτικών αλλαγών, στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και επιχειρήσεων, στην ανάπτυξη του τουρισμού και στη βελτίωση του ανθρωπίνου δυναμικού, καθώς και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Η «συνέχεια» των στόχων των παρεμβάσεων, αλλά και η επιμονή των διαρθρωτικών προβλημάτων και των περιφερειακών ανισοτήτων της οικονομίας της χώρας διαφαίνεται και στους στόχους των παρεμβάσεων κάθε συγκεκριμένης περιόδου, καθώς και στο γεγονός ότι όλες οι προσπάθειες αφορούν πάντα το σύνολο της χώρας. Με άλλα λόγια, δηλαδή, όλες οι περιφέρειες της χώρας και στο σύνολο της εξεταζόμενης χρονικής περιόδου παρουσιάζουν διαρθρωτικές αδυναμίες που τις καθιστούν επιλέξιμες για την άσκηση διαρθρωτικών παρεμβάσεων.

Στο πλαίσιο των συγκεκριμένων στόχων της πολιτικής την πρώτη περίοδο 1981- 1985 οι δράσεις στοχεύουν στη στήριξη επενδύσεων έργων υποδομής για αναπτυξιακούς σκοπούς και επενδύσεων στους τομείς της βιομηχανίας, της βιοτεχνίας και των υπηρεσιών σε μειονεκτικές περιοχές, ενώ αρχίζουν

να αναπτύσσονται οι έννοιες του συντονισμού, της αξιοποίησης του ενδογενούς δυναμικού και της ολοκληρωμένης αναπτυξιακής προσέγγισης. Την περίοδο των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων που αποτελούν πολυετείς παρεμβάσεις δύο ως επτά ετών στηρίζονται παραγωγικές επενδύσεις, έργα υποδομής και η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού με παρεμβάσεις στη γεωργία, την αλιεία και την μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων, στην ενέργεια, τη βιομηχανία, την βιοτεχνία, τις υποδομές και τα δημόσια έργα, και τις υπηρεσίες (τουρισμός).

Το Α΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης στόχευε σε συγκεκριμένες προτεραιότητες που αναφέρονται στη συνέχεια, ενώ σε παρένθεση μετά κάθε προτεραιότητα παρουσιάζεται το ποσοστό που καταλαμβάνουν τα μεγέθη αυτά στο σύνολο των πόρων που διατέθηκαν. Οι προτεραιότητες αυτές είναι ο εκσυγχρονισμός των βασικών υποδομών (28,8%), η ανάπτυξη της γεωργίας μέσα από διαρθρωτικές μεταβολές (6,1%), τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων (3,8%), η ενίσχυση του τουρισμού (8%), η ανάπτυξη το ανθρώπινου δυναμικού (10,2%), και τη μείωση των διαπεριφερειακών ανισοτήτων (50,3%).

Οι άξονες ανάπτυξης του Β΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης ήταν οι μεγάλες υποδομές όπου και διατέθηκε το 28% των πόρων, η ποιότητα ζωής (9%), η ανάπτυξη και η βελτίωση μέσω καινοτόμων δράσεων της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας (25%), το ανθρώπινο δυναμικό (13%) και η ανάπτυξη των περιφερειών (25%).

Το Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης προβλέπει ως άξονες ανάπτυξης την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και την προώθηση της απασχόλησης, τις μεταφορές, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την αγροτική ανάπτυξη και την ανάπτυξη της αλιείας, την βελτίωση της ποιότητας ζωής, την κοινωνία της πληροφορίας και την περιφερειακή ανάπτυξη. Οι διατιθέμενοι πόροι κατανέμονται στην περίπτωση αυτή με σχέση 11%, 29%, 15%, 9%, 4%, 7%, και 26% αντίστοιχα.

Προοδευτικά, λοιπόν, οι παρεμβάσεις διαθέτουν όλο μεγαλύτερους πόρους και αποκτούν όλο και περισσότερο στρατηγικό χαρακτήρα ως προς την αναπτυξιακή τους διάσταση σε αντιστοιχία με τους στόχους τους οποίους αυτές καλούνται να αντιμετωπίσουν. Η τάση αυτή εμφανίζεται με ιδιαίτερη σαφήνεια στο Β' ΚΠΣ. Εδώ οι στόχοι συγκεκριμενοποιούνται στις υποδομές (εθνικοί άξονες, σιδηροδρομικό δίκτυο, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια, φυσικό αέριο), στη βελτίωση των συνθηκών ζωής (αστική ανάπτυξη, υγεία και πρόνοια, περιβάλλον), στην ανταγωνιστικότητα (βιομηχανία και υπηρεσίες, έρευνα και τεχνολογία, τουρισμός και πολιτιστικά θέματα, γεωργία, αλιεία) και στο ανθρώπινο δυναμικό (εκπαίδευση και αρχική κατάρτιση, συνεχιζόμενη κατάρτιση και προώθηση της απασχόλησης, καταπολέμηση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης).

Στο Τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, το οποίο βρίσκεται στην ολοκλήρωση της προετοιμασίας του (εγκρίσεις των προγραμμάτων την Άνοιξη του 2001 και σταδιακή επιτάχυνση των εκταμιεύσεων), παράλληλα, με τους προηγούμενους στόχους επιδιώκεται συστηματικά και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας με στήριξη των νέων τεχνολογιών πληροφορίας. Στο ίδιο πρόγραμμα λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για τον περιορισμό της ανεργίας, τον περιορισμό των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και για την ισότητα των φύλλων καθώς και για την προστασία του περιβάλλοντος.

Συνολικά στα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης συνδυάζονται Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα που αντιστοιχούν σε ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για κάθε μια από τις Περιφέρειες της χώρας με Επιχειρησιακά Προγράμματα κατά τομέα που αναφέρονται στο σύνολο της χώρας.

Μπορεί, επομένως, να υποστηριχθεί ότι οι συγκεκριμένες προσπάθειες προγραμματισμού στην κατεύθυνση του περιορισμού των περιφερειακών ανισοτήτων στο εσωτερικό της χώρας μεταξύ των περιφερειών της και σε σχέση με τις εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από τη δημιουργία προϋποθέσεων και συνθηκών διαρθρωτικών αλλαγών της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας ακολουθούν, ταυτόχρονα, μια κατεύθυνση στην

οποία συνδυάζεται η προσέγγιση από τα κάτω προς τα πάνω μέσα από τα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα και η προσέγγιση από τα πάνω προς τα κάτω μέσα από τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα.

Δημιουργείται, έτσι μια κατάσταση, όπου τα προγραμματισμένα έργα υποδομής, καθώς ολοκληρώνονται συμβάλλουν προς την κατεύθυνση της στήριξης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μέσα από την βελτίωση της προσπελασιμότητας στη χώρα και την ολοκλήρωση της αγοράς καθώς δημιουργούνται προϋποθέσεις αύξησης της κινητικότητας και βελτιώνεται η ποιότητας ζωής. Παράλληλα, όμως, η φιλελευθεροποίηση των αγορών και η αύξηση του ανταγωνισμού που προκύπτουν από τις εξελίξεις της οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο, και ο αναγκαστικά όλο και μεγαλύτερος προσανατολισμός της ευρύτερης οικονομικής πολιτικής, κοινοτικής και εθνικής, στην ριζική αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αγκυλώσεων της ελληνικής οικονομίας μέσα από διαδικασίες της αγοράς μπορεί να οδηγήσουν σε οικονομικά ευνοϊκά αποτελέσματα τα οποία, όμως, δεν θα είναι απαλλαγμένα και από μη κοινωνικά αποδεκτές καταστάσεις.

Κάτω από τη σκοπιά αυτή μπορούν να συνδεθούν οι περίοδοι προγραμματισμού με σημαντικούς σταθμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε στην κατεύθυνση της διεύρυνσης είτε της εμβάθυνσης, αλλά και με την παράκαμψη συγκεκριμένων αδιεξόδων καμιά φορά που προκύπτουν από τη στάση και τις απόψεις ορισμένων μεγάλων συνήθως κρατών μελών, όπως και προηγούμενα αναφέρεται.

Με τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (ΜΟΠ) της περιόδου 1986-1988 ενισχύονται οι περιφέρειες του τόπου που παρουσιάζουν καθυστέρηση, ώστε να βρεθούν σε θέση να αντιμετωπίσουν με περισσότερες προϋποθέσεις του αυξανόμενου ανταγωνισμού που συνεπάγεται η ένταξη το 1985 στην Κοινότητα της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, δύο δηλαδή, οικονομιών με συγγενή χαρακτηριστικά προς εκείνα των λοιπών περιφερειών του ευρωπαϊκού νότου.

Στη συνέχεια η πορεία προς την Ενιαία Αγορά, με σταθμό Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη ανέδειξε την ανάγκη στήριξης των περιφερειών που παρουσίαζαν

διαρθρωτικές αδυναμίες. Η περιφερειακή πολιτική αγκυρώθηκε στη Συνθήκη. Οι στόχοι της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και ο βασικός προβληματισμός της περιφερειακής πολιτικής εισήχθησαν στον Ευρωπαϊκό προβληματισμό με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.

Το 1988 στο Συμβούλιο Βρυξελλών αποφασίστηκε η μεταρρύθμιση της αγροτικής πολιτικής των διαρθρωτικών ταμείων και της χρηματοδότησης της Κοινότητας. (Πακέτο Delors I ή Α΄ ΚΠΣ). Παρά τους σημαντικά περισσότερους πόρους που η διαρθρωτική πολιτική είχε τώρα στη διάθεσή της φάνηκε σχετικά γρήγορα (1992) ότι τα διαθέσιμα μέσα δεν θα επαρκούσαν για τις ανάγκες στήριξης των ασθενέστερων περιφερειών εν όψη της δημιουργούμενης οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Νέοι πρόσθετοι πόροι τέθηκαν στη διάθεση των Διαρθρωτικών Πολιτικών για την περίοδο 1994-1999 (Πακέτο Delors II ή Β΄ ΚΠΣ).

Ο προβληματισμός του μέλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον 21^ο αιώνα, οδήγησε ως προς τη διαρθρωτική πολιτική στο Τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Η όλο και μεγαλύτερη σημασία της περιφερειακής ή διαρθρωτικής πολιτικής αντανakλάται και στα ποσά που διατίθενται για παρεμβάσεις στο πλαίσιο της συγκεκριμένης πολιτικής. Η αναφορά με ακρίβεια των ποσών που έχουν κατά περίπτωση διατεθεί δεν είναι εύκολη υπόθεση. Άλλοτε τα ποσά αναφέρονται σε διαφορετικά αθροίσματα που προκύπτουν από τα χρηματοδοτικά σχήματα των προγραμμάτων, όπως για παράδειγμα διαρθρωτικά ταμεία και ταμείο συνοχής. Άλλοτε αναφέρεται είτε μόνο η δημόσια δαπάνη δηλ. η κοινοτική και η εθνική συμμετοχή είτε η δημόσια δαπάνη και η ιδιωτική συμμετοχή. Και τέλος, άλλοτε συνυπολογίζονται και οι δυνατότητες δανεισμού με ευνοϊκούς όρους από τους αρμόδιους προς τούτο φορείς, όπως η Ευρωπαϊκή τράπεζα Επενδύσεων. Επιπρόσθετα τα ποσά άλλοτε αναφέρονται σε δραχμές και άλλοτε σε ECU είτε σε τρέχουσες είτε σε σταθερές τιμές μιας συγκεκριμένης περιόδου. Μόνο μετά τη

σταθεροποίηση της δραχμής και την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ ορίζεται η σταθερή σχέση του ΕΥΡΩ προς 340, 75 δρχ.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι κατά τις περιόδους 1981-1985 και 1986-1988 οι συνδρομές του ΕΤΠΑ ανήλθαν σε 1,496 δισ. ECU και σε 0,952 δισ. ECU αντίστοιχα. Για τα ΜΟΠ της περιόδου 1986-1988, η εφαρμογή των οποίων επεκτάθηκε επί έξι χρόνια, διατέθηκαν από την κοινότητα για τη χώρα 2,5 δισ. ECU. Οι συνολικοί κοινοτικοί πόροι που διατέθηκαν σύμφωνα με τον προγραμματισμό για τα τρία Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης ανέρχονται συνολικά σε 7,2 δισ. ECU για το Α΄ΚΠΣ, σε 13,98 δισ. ECU (σε τιμές 1994) για το Β΄ΚΠΣ, ενώ πρόσθετοι πόροι ύψους 3 δισ. ECU διατίθενται και από το Ταμείο Συνοχής για την ίδια περίοδο. Για το Γ΄ΚΠΣ, τέλος, προβλέπονται συνολικά 21,3 δισ. ΕΥΡΩ και 3,3 δισ. ΕΥΡΩ από το ταμείο Συνοχής. Αναλυτικά τα προγραμματισμένα ποσά παρουσιάζονται στον Πίνακα Α.

4. Τα αποτελέσματα.

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της περιφερειακής πολιτικής της εικοσαετίας που εξετάζεται γίνεται με τη βοήθεια στοιχείων ή δεικτών που προέρχονται από επίσημες δημοσιεύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πρόκειται κατά κανόνα για μακροοικονομικούς δείκτες και σε ορισμένα άλλα φυσικά στοιχεία που επιχειρούν να συμπληρώσουν τα έτσι κι αλλιώς συνθετικά και αφαιρετικά στοιχεία των συγκεκριμένων δεικτών.

Με τη διαδικασία αυτή προσεγγίζεται το συνολικό αποτέλεσμα ενώ δεν μπορούν να διερευνηθούν τα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας όπως για παράδειγμα η χαμηλή παραγωγικότητα, οι περιορισμένες ιδιωτικές επενδύσεις, ο δυϊσμός ως προς τη μορφή των επιχειρήσεων όπου σε όλους τους κλάδους πολλές υπερβολικά μικρές αναπτύσσουν δραστηριότητα παράλληλα με ελάχιστες μεγάλες, η μικρή ιδιοκτησία γης, η υπερ-συγκέντρωση δραστηριοτήτων στην Αθήνα-Αττική, η μεγάλη συμμετοχή του δημοσίου στις παραγωγικές διαδικασίες και η κυριαρχία του σε ορισμένες από αυτές, αλλά και το υψηλό δημόσιο χρέος και οι μέχρι πρόσφατα υψηλοί ρυθμοί του πληθωρισμού.

Η επιμονή των προβλημάτων αυτών συνάγεται εκτός από τις κατά περιόδους ασκούμενες τομεακές πολιτικές και από την επαναλαμβανόμενη διαπίστωση της ανάγκης άσκησης περιφερειακής πολιτικής και μάλιστα με μεγαλύτερη ένταση.

Παρόλα αυτά τα διαθέσιμα μακροοικονομικά στοιχεία επιτρέπουν την συναγωγή ορισμένων αμέσων συμπερασμάτων, όπως προκύπτει και από τους πίνακες που ακολουθούν. (Πίνακες Β & Γ)

Έτσι, με κριτήρια τη σχέση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε ΙΑΔ) στον αντίστοιχο δείκτη για το σύνολο της Ε.Ε. μπορεί να υποστηριχθεί ότι η χώρα μέχρι το 1990 έχανε έδαφος ως προς τον κοινοτικό μέσο όρο και ότι στη συνέχεια παρουσιάζει τάση σύγκλισης η οποία, μάλιστα, αναμένεται να επιταχύνεται τα πρόσφατα χρόνια.

Ο ρυθμός ετήσιας μεταβολής του ΑΕΠ εξηγεί αυτή την εξέλιξη. Μέχρι το 1986 το ΑΕΠ της χώρας αυξάνεται με ρυθμούς μικρότερους του κοινοτικού μέσου όρου ενώ μετά το 1996 ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ είναι σημαντικά μεγαλύτερος του αντίστοιχου κοινοτικού.

Σε ότι αφορά την κατά περιφέρεια της χώρας εξέλιξη του ίδιου δείκτη, οι περισσότερες των περιφερειών της χώρας παρουσιάζουν βελτίωση με εξαίρεση τις περιφέρειες Ηπείρου, Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου. Η καθυστέρηση της πρώτης μπορεί να αποδοθεί στη γεωγραφική της θέση και την μέχρι πρόσφατα περιορισμένη πρόσβαση σε αυτή, αλλά και τις δυσκολίες επικοινωνίας και ανάπτυξης σχέσεων με τις γειτονικές της χώρες. Αντίθετα, η μείωση της ανάπτυξης στις περιφέρειες Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας θα πρέπει να συνδεθεί με την αποβιομηχάνιση που παρατηρήθηκε εξαιτίας της περιορισμένης ανταγωνιστικότητας της μεταποίησης και της επιλογής περιοχών των περιφερειών αυτών ως τόπων εγκατάστασης από πολλές επιχειρήσεις, κυρίως κατά μήκος των βασικών οδικών αξόνων (Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη) και εντός του συστήματος ημερησίων μετακινήσεων της πρωτεύουσας.

Πρέπει, πάντως, να σημειωθεί ότι η χώρα παρουσιάζει σε σύγκριση με τις αντίστοιχες εξελίξεις στα άλλα κράτη μέλη και στο σύνολο της Ε.Ε. χαμηλούς δείκτες περιφερειακών ανισοτήτων. Ο δείκτης αυτός αν και παρουσιάζει αύξηση μεταξύ των ετών 1986-1996 παραμένει ο πιο χαμηλός στην Ε.Ε.

Μέχρι σήμερα η χώρα σε μια πρώτη περίοδο παρουσίασε τάση αύξησης της απόστασης που την χωρίζει από την Ε.Ε., αλλά χωρίς να αυξάνονται οι εσωτερικές της ανισότητες, ενώ στη συνέχεια η τάση αντιστρέφεται από απόκλιση σε σύγκλιση με μικρή, όμως, αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Παράλληλα, αλλά συνοπτικά, μπορεί να παρατηρηθεί ότι την ίδια περίοδο παρατηρούνται, ταυτόχρονα, σημαντική βελτίωση των τιμών όλων των δεικτών με τη βοήθεια των οποίων αποτιμάται η κοινωνική ευημερία, αλλά και αύξηση της ανεργίας.

Η διαπίστωση αυτή μπορεί να εξηγηθεί με την επιμονή των διαρθρωτικών προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας, τα οποία, παρά την

σταθεροποίηση που επιτεύχθηκε κατά την περίοδο 1996-2000, με αποτέλεσμα να καταστεί δυνατή η ένταξη της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (περιορισμός του πληθωρισμού, περιορισμός του δημοσίου χρέους) εξακολουθούν να διατηρούν τα κύρια χαρακτηριστικά τους ως προς τη μορφή και το μέγεθος των επιχειρήσεων και ως προς την ανταγωνιστικότητά τους με συνέπεια και σχετικά χαμηλό ρυθμό πραγματοποίησης ιδιωτικών επενδύσεων.

Σε ότι αφορά δε, τη διάρθρωση στο χώρο των προτύπων κατοίκησης και παραγωγής και παρά την βελτίωση της ποιότητας ζωής συνολικά, τα φαινόμενα υπέρ-συγκέντρωσης στην Αθήνα-Αττική και στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης εξακολουθούν να υφίστανται

Με την έννοια αυτή και σε ποιοτικό επίπεδο μπορεί να υποστηριχθεί ότι, τελικά, η περιφερειακή πολιτική στη χώρα είχε περισσότερα θετικά αποτελέσματα απ' όσα οι αυστηρή θεώρηση των δεικτών επιτρέπει να διαφανούν, χωρίς, όμως, να έχει οδηγηθεί η χώρα σε μια κατάσταση που να επιτρέπει τη διαπίστωση ότι οι περιφερειακές ανισότητες, έστω και στον τομέα των υποδομών, έχουν πάψει να αποτελούν πρόβλημα.

Από τη άλλη μια απλή σύγκριση της εικόνας της χώρας σε επίπεδο περιφερειών κατά την αρχή και κατά το τέλος της συγκεκριμένης εικοσαετίας τεκμηριώνει την πρόοδο που έχει συντελεστεί στον τομέα αυτό.

6. Η διαδικασία συγκρότησης των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η χρηματοδότησή τους.

Για να γίνει κατανοητή η συγκεκριμένη διαδικασία πρέπει να διευκρινιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια κατασκευή, η διάρθρωση της οποίας ορίζεται από την εκάστοτε εν ισχύ Συνθήκη και τους κανονισμούς που απορρέουν από τη συνθήκη αυτή και οι οποίοι προδιαγράφουν τις διαδικασίες διαμόρφωσης και εφαρμογής των πολιτικών της Ένωσης.

Συγκεκριμένα προς τα μέσα της εν εξελίξει διαχειριστικής περιόδου, η οποία προσδιορίζεται ως προς τους ευρύτερους της στόχους και τις κοινοτικές πολιτικές από την ισχύουσα Συνθήκη, την οποία έχουν διαπραγματευθεί τα καθ' ύλη αρμόδια Υπουργεία Εξωτερικών χωρών, έχουν κυρώσει τα αρμόδια όργανα των Κρατών Μελών και έχει υπογραφεί από τους ηγέτες που τις εκπροσωπούν, είτε αρχηγούς κρατών είτε πρωθυπουργούς των Κρατών Μελών, ορίζονται οι στόχοι και οι πολιτικές της Ένωσης καθώς και άλλα σημαντικά θεσμικά θέματα, τα οποία εκτιμάται ότι συμβάλλουν στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση είτε προς την κατεύθυνση της εμβάθυνσης είτε προς την κατεύθυνση της διεύρυνσης, που θα πρέπει να εξετασθούν εκ νέου.

Οι καταστάσεις που αναμένονται από τις διαδικασίες εμβάθυνσης, ιδιαίτερα στον οικονομικό τομέα με δεδομένες τις περιφερειακές ανισότητες της Ένωσης, οδηγούν στην ανάγκη άσκησης συγκεκριμένων κοινοτικών πολιτικών, ώστε μέσα από διαρθρωτικές αλλαγές να δημιουργηθούν στις ασθενέστερες περιφέρειες της Ένωσης οι συνθήκες ώστε αυτές να οδηγηθούν σε μια διαδικασία σύγκλισης των σχετικών δεικτών προς το μέσο όρο της Ένωσης.

Αυτή είναι η κύρια αιτιολογία της Διαρθρωτικής Πολιτικής που υπηρετεί τους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της αειφόρου (βιώσιμης) ανάπτυξης σε συνδυασμό με το γεγονός ότι και για λόγους αλληλεγγύης δεν θα πρέπει να γίνονται αποδεκτές σημαντικές διαφορές

μεταξύ των εισοδημάτων και των επιπέδων ευημερίας μεταξύ των Περιφερειών της Ένωσης.

Παράλληλα, διατυπώνεται και η ανάγκη συντονισμού των λοιπών πολιτικών της Ένωσης με τους συγκεκριμένους κυρίαρχους στόχους. Μετά την υιοθέτηση της Συνθήκης διατυπώνεται και ο τρόπος εφαρμογής των πολιτικών της Ένωσης. Η διαδικασία αυτή γίνεται στο Σύμβουλο ύστερα από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε κοινή διαδικασία με τα Κράτη Μέλη.

Σε μια Συνδιάσκεψη Κορυφής μετά την υιοθέτηση της Συνθήκης, πάλι κατόπιν προτάσεως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συμφωνούνται οι Δημοσιονομικές Προοπτικές της νέας διαχειριστικής περιόδου. Προσδιορίζονται, δηλαδή, ύστερα από διαπραγμάτευση οι διαδικασίες χρηματοδότησης της Ένωσης κατά συγκεκριμένη λειτουργία σύμφωνα με τις αναμενόμενες εξελίξεις των προϋπολογισμών των Κρατών Μελών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η Ένωση δεν διαθέτει δημόσιο ταμείο με την ουσία του κοινού *fiscus*, αλλά χρηματοδοτείται μέσα από ένα συνδρομητικό σύστημα όπου καθορίζονται οι πόροι και οι συνδρομές που θα καταβάλλουν τα Κράτη Μέλη, αλλά και η διάθεση των πόρων αυτών σύμφωνα με τις λειτουργικές ανάγκες και τις πολιτικές της Ένωσης. Καθορίζονται, επομένως, τα ποσά που θα πρέπει κάθε Κράτος Μέλος να καταβάλει καθ' όλη τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο καθώς και τα χρήματα τα οποία μπορούν να αντλήσει από τα διάφορα κατά την εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών της Ένωσης.

Η διαδικασία αυτή πρέπει να ολοκληρωθεί πριν την έναρξη της νέας διαχειριστικής περιόδου και μπορεί να περιγραφεί ως μια διαδικασία που χαρακτηρίζεται από τα στάδια της προετοιμασίας, των διαπραγματεύσεων, της συμφωνίας, και των δημοσιονομικών ρυθμίσεων.

Στο πρώτο στάδιο με πρωτοβουλία της Συντακτικής Συνέλευσης επιχειρείται η τοποθέτηση του προβληματισμού σε ευρύτερο πολιτικό επίπεδο. Ενώ στην περίπτωση των Διαρθρωτικών Πολιτικών ο προβληματισμός εισάγεται μέσα από κείμενα της ΓΔ Regio, όπως οι «Ενδιάμεσες Εκθέσεις Συνοχής» και η Δεύτερη και Τρίτη Έκθεση Συνοχής καλλιεργείται ο προβληματισμός και

προτείνονται συγκεκριμένες μορφές των Διαρθρωτικών Πολιτικών, υπό την προϋπόθεση ότι καθώς αυτές είναι αποδεκτές στο σύνολό τους, εξειδικεύονται οι στόχοι τους και διατυπώνονται οι δημοσιονομικές προοπτικές χρηματοδότησής τους.

Στην όλη διαδικασία παρεμβαίνουν και οι προεδρίες του Συμβουλίου από τα Κράτη Μέλη με την οργάνωση άτυπων υπουργικών συναντήσεων όπου ανταλλάσσονται άμεσα απόψεις από τους αρμόδιους υπουργούς.

Στην όλη διαδικασία δηλαδή συνεργάζονται στενά η αρμόδια ΓΔ/ση Regio, οι διοικήσεις των Κρατών Μελών τόσο σε τεχνικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο.

Αυτό που αξίζει να σημειωθεί είναι το γεγονός ότι η πολιτική, με την έννοια των ευρύτερων αποφάσεων ή των αποφάσεων αρχών, και όχι με την στενή έννοια της ανάπτυξης δραστηριοτήτων για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, παρεμβαίνει στην όλη διαδικασία ρητά αλλά άτυπα και περιορισμένα στις υπουργικές συναντήσεις, στις οποίες ο προβληματισμός, όμως, είναι δεδομένος, και αφού ακολουθήσουν οι προτάσεις της Επιτροπής στην επίσημη διαπραγμάτευση.

Μετά την ολοκλήρωση της διαπραγμάτευσης η επικύρωση της Συνθήκης αποτελεί την κορύφωση της πολιτικής, ενώ σε πρακτικό επίπεδο αυτή συνδέεται άμεσα και με την οριστικοποίηση του σχετικού με τους διαθέσιμους πόρους και τη χρηματοδότησή τους προβληματισμού.

Ο προβληματισμός σε ότι αφορά στις Διαρθρωτικές Πολιτικές, σε στενή σύνδεση με τους ευρύτερους στόχους της Ένωσης, συγκεκριμενοποιείται σε επιμέρους στόχους χαρακτηριστικούς για την συγκεκριμένη πολιτική.

Με τους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της βιώσιμης (αιιφόρου) ανάπτυξης να δεσπόζουν κατά τα δύο τελευταία χρόνια, και όχι μόνο, ο σχετικός με τις Διαρθρωτικές Πολιτικές προβληματισμός αναζητά ιδέες από την λεγόμενη χωρική ανάπτυξη, παρόλο ότι αυτή δεν αποτελεί μέχρι σήμερα κοινά αποδεκτή πολιτική της Ένωσης, ούτως ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των Διαρθρωτικών Πολιτικών.

Στη συγκεκριμένη θεώρηση ο χώρος διερευνάται εκτός από τη κυρίαρχη περιφερειακή-διοικητική του διάσταση, όπως γίνεται στην παραδοσιακή περιφερειακή προσέγγιση, και ως προς τα φυσικά γεωγραφικά του στοιχεία. Με τον τρόπο αυτό ο προβληματισμός εμπλουτίζεται αλλά και περιπλέκεται ταυτόχρονα. Από τη μια υπάρχει ένα ολοκληρωμένο παράδειγμα πρόσληψης προβλημάτων, καθορισμού στόχων, άσκηση πολιτικής και αξιολόγησής της, η παραδοσιακή περιφερειακή προσέγγιση, ενώ από την άλλη εισάγεται, έστω και πειραματικά και σε επίπεδο προβληματισμού, ένα άλλο παράδειγμα του οποίου η σχέση με το πρώτο πρέπει να διερευνηθεί στην πράξη. Στον τομέα αυτό η νέα πρόταση προσέγγισης του χώρου με τη φυσική του διάσταση θα πρέπει, σε ότι αφορά τον σχεδιασμό, την άσκηση και την αποτίμηση της πολιτικής, να αναπτύξει εργαλεία τα οποία θα πρέπει είτε να είναι συμβατά με την περιφερειακή προσέγγιση είτε να προσδιορίζεται με σαφήνεια η σχέση των νέων μέσων με τα παλιά έτσι ώστε αυτά να μην συγκρούονται αλλά να ολοκληρώνονται ιεραρχημένα σε ένα λειτουργικό σύνολο.

Ως κύριοι στόχοι της χωρικής προσέγγισης προτάσσονται η χωρική συνοχή, μια έννοια η οποία ακόμα δεν έχει προσδιοριστεί επακριβώς και η πολυκεντρική ανάπτυξη του αστικού συστήματος της Ευρώπης και των Κρατών Μελών. Ο όλος προβληματισμός, όμως, συνδέεται ταυτόχρονα και με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ένωσης στο σύνολό της μέσα από την αναπτυξιακή διαδικασία που είναι γνωστή ως διαδικασία της Λισσαβόνας και η οποία στοχεύει επιπρόσθετα και στην αύξηση της απασχόλησης και απασχολισιμότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μέσα από τον προβληματισμό αυτό η περιφερειακή (διαρθρωτική) πολιτική της Ένωσης, είτε στην παραδοσιακή μορφή είτε με κάποια νεώτερη μορφή, συνδέεται ρητά με την μακροοικονομική πολιτική.

Το ζήτημα τίθεται ως ζήτημα άσκησης ευρωπαϊκής πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης και διαρθρωτικών αλλαγών, ως ζήτημα άσκησης μιας πολιτικής υποδομών και βελτίωσης του ανταγωνισμού σε επίπεδο επιχειρήσεων σε συγκεκριμένες μειονεκτούσες περιφέρειες, της περιφέρειες Στόχοι, και της όλο και περισσότερο πιο στενής σύνδεσης της πολιτικής αυτής με τη μακροοικονομική πολιτική με δεδομένο το νομισματικό σύστημα της

Ένωσης. Με δεδομένα, δηλαδή, με τα μέσα που επιτρέπει το ευρώ, το κοινό νόμισμα των περισσότερων κρατών Μελών που παρουσιάζουν σημαντικές περιφερειακές ανισότητες, και οι σχετικοί με τη διαχείριση του τραπεζικού και νομισματικοί θεσμοί που συγκροτούν το σύστημα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας σε ένα διεθνές περιβάλλον εντεινόμενου ανταγωνισμού μέσα από την απελευθέρωση των αγορών εκτός των αγορών εργασίας παγκόσμια.

Εδώ τα ερωτήματα είναι πολλά και επικεντρώνονται στη δυνατότητα άσκησης και κυρίως χρηματοδότησης των συγκεκριμένων πολιτικών ταυτόχρονα και κατά μη ανταγωνιστικό μεταξύ τους τρόπο, πράγμα που απ' ό,τι φαίνεται οδηγεί είτε σε ιεράρχηση στόχων είτε σε αποκλίσεις από τους θεσμούς που έχουν συγκροτηθεί για να διασφαλισθεί η λειτουργικότητα των πολιτικών αυτών, όπως το Σύμφωνο Σταθερότητας, είτε σε σχέση με τη μείωση της έντασης της μεγέθυνσης ορισμένων από τις πιο δυναμικές οικονομίες της Ένωσης αποτελούν .

7. Συμπεράσματα – Προοπτικές- Πρώτες παρατηρήσεις

Ποια είναι τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τα προηγούμενα ως προς τα αποτελέσματα της διαρθρωτικής πολιτικής στη χώρα μας;

Η περιφερειακή πολιτική χωρίς να μπορεί, τελικά, να απομονωθεί από τις λοιπές ασκούμενες πολιτικές, συμβάλλει, χωρίς αμφιβολία, στον εξοπλισμό της χώρας με τις αναγκαίες για την ανάπτυξή της υποδομές. Οι υποδομές αυτές αποτελούν προϋπόθεση περιορισμού των περιφερειακών ανισοτήτων και συμβάλλουν αποφασιστικά στη βελτίωση της ευημερίας και της ποιότητας ζωής. Παρόλα αυτά, όμως, οι διαρθρωτικές πολιτικές δεν επαρκούν από μόνες τους για το διαρθρωτικό μετασχηματισμό της οικονομίας της χώρας.

Η διαδικασία αυτή παρουσιάζεται ως επίπονη και μακροχρόνια και απαιτεί προφανώς τον συντονισμό όλων των ασκούμενων πολιτικών.

Η νέα διαχειριστική περίοδος του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006 θα οδηγήσει σε πρόσθετη ολοκλήρωση των υποδομών της χώρας, ενώ την ίδια περίοδο αναμένεται και ο συνδυασμός των λοιπών πολιτικών να οδηγήσει σε περιορισμό ορισμένων από τα διαρθρωτικά προβλήματα (άμεση οικονομική δραστηριότητα του δημοσίου, τόνωση ιδιωτικών επενδύσεων) έτσι ώστε να περιοριστεί η σημαντική ανεργία.

Διαπιστώνονται, έτσι, δύο αντιφατικές μεταξύ τους τάσεις. Από τη μία ο αυξανόμενος ανταγωνισμός σε όλα τα επίπεδα οδηγεί σε όλο και μεγαλύτερη συγκέντρωση στην οικονομία και στο χώρο με τελική κατάληξη μη επιθυμητές κοινωνικά καταστάσεις (ανεργία, ανισότητες, φτώχεια, κοινωνικός αποκλεισμός), ενώ, από την άλλη, η ανάπτυξη υποδομών στο σύνολό τους αποτελεί στοιχείο που τονώνει την οικονομική κοινωνική και σύγκλιση.

Ποια από τις δύο αυτές χαρακτηριστικές για το συνολικό κοινωνικό μας σύστημα τάσεις θα επικρατήσει τελικά, εξαρτάται από τις δυνατότητες και

τις διαθέσεις άσκησης πολιτικής προς τη δεύτερη κατεύθυνση δηλαδή, είναι ζήτημα πόρων, μέσω χρηματοδότησης, αντίδρασης των ιδιωτών που συμμετέχουν στην οικονομική διαδικασία, αλλά αντιλήψεων για τον τρόπο άσκησης οικονομικής περιφερειακής και διαρθρωτικής πολιτικής και, κυρίως, της αναγνώρισης του γεγονότος ότι κατά την άσκηση της πολιτικής αυτής μέσω των οικονομικών ροών, βελτιώνεται η θέση και των δύο πλευρών, της πλευράς που δίνει και της πλευράς που αποδέχεται πόρους.

Το αποτέλεσμα, τελικά, συνίσταται στην αναπαραγωγή μιας κατάστασης ανισοτήτων, αλλά σε ένα υψηλότερο και για τις δύο πλευρές επίπεδο παραγωγής και ποιότητας ζωής.

Η συνέχεια της περιφερειακής πολιτικής αυτής είναι δεδομένη μέχρι το 2013. Ίσως το γεγονός ότι αν δεν συνεχισθεί με πέρα του συγκεκριμένου χρονικού ορίζοντα θα τεθούν υπό αμφισβήτηση από τις οικονομικές εξελίξεις όσα μέχρι τότε θα έχουν επιτευχθεί, να οδηγήσει σε συνέχιση, κατά κάποιο τρόπο, της πολιτικής αυτής.

Όμως, ποια θα είναι η μετά το 2013 Ευρώπη ενόψει της διεύρυνσης και πως θα αποτυπώνονται τότε τα περιφερειακά και διαρθρωτικά της προβλήματα ; Και ποια θα ήταν η θέση της χώρας μας σε αυτό το περιβάλλον ;

Η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα δεν μπορεί να δοθεί μόνο με τεχνικά κριτήρια αλλά απαιτούνται και συγκεκριμένες πολιτικές θέσεις οπότε ο προβληματισμός συναντά τα τεχνικά του όρια και μετατοπίζεται σε ένα άλλο πρόβλημα που παραπέμπει στον τρόπο προσδιορισμού των στόχων και στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής σε επίπεδο κρατών μελών και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με άλλα λόγια στην πολιτική με την ευρεία (politics) και με τη στενή (policy) έννοια, αλλά και στις διαδικασίες προσδιορισμού και έλεγχου της οικονομικής πολιτικής που στην πρώτη περίπτωση είναι άμεσες, ενώ στην δεύτερη είναι έμμεσες με τάσεις προς την αμεσότητα σε ότι αφορά την άσκηση, αλλά παραμένουν ακόμα έμμεσες σε ότι αφορά τους ελέγχους. Όμως ο προβληματισμός αυτός συνδέεται με την Κοινοτική κατασκευή, με την εξέλιξη της ΕΕ και με την άσκηση πολιτικής από τα κράτη μέλη και ξεπερνάει το αντικείμενο της συγκεκριμένης προσέγγισης.

8.Πρόσθετα Συμπεράσματα

Από όλα όσα αναπτύσσονται παραπάνω μπορούν να συναχθούν ορισμένα επιπρόσθετα συμπεράσματα ως προς αυτά που αναφέρονται προηγούμενα και τα οποία ισχύουν στο ακέραιο.

Συγκεκριμένα η χώρα, παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια πέτυχε ρυθμούς ανάπτυξης του ΑΕΠ μεγαλύτερους από τους αντίστοιχους της Ένωσης (2,5% για την Ευρώπη των 12, 2,6% για την Ευρώπη των 25 και 3,5% για την Ελλάδα την περίοδο 1999 έως 2001*) και παρά τις σημαντικές αλλαγές που παρατηρούνται στις υποδομές της και στο επίπεδο ευημερίας μεγάλου τμήματος των κατοίκων της, εξακολουθεί να παρουσιάζει αδυναμίες σε ότι αφορά την απασχόληση όπου η ανεργία κινείται περί το 10%, με ιδιαίτερα υψηλές τιμές στην ανεργία των νέων, των γυναικών και των μακροχρόνια ανέργων. Και αυτό παρά το γεγονός ότι στην Ελλάδα εργάζεται και ζει σημαντικός αριθμός οικονομικών μεταναστών, ο οποίος εκτιμάται περί το 1.000.000-1.500.000 κατοίκους.

Το συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί, επομένως, συνίσταται στη διαπίστωση ότι παρά την μέχρι τώρα προσπάθεια και παρά τα όσα έχουν επιτευχθεί προς την κατεύθυνση της πραγματικής σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας προς το κοινοτικό μέσο όρο, τελικά οι διαρθρωτικές δομές της οικονομίας της χώρας εξακολουθούν να αποτελούν στοιχείο το οποίο περιορίζει την αποτελεσματικότητα των πόρων που διατίθενται στο πλαίσιο των Διαρθρωτικών Πολιτικών από την Ένωση και από τη χώρα.

Η αναζήτηση των λόγων της επιμονής των διαρθρωτικών προβλημάτων, παρά τη σταθεροποίηση του νομίσματος και την ένταξη της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, θα πρέπει, τελικά, να κατευθυνθεί προς τη διεύρυνση των ιδιωτικών επενδύσεων στους παραγωγικούς κυρίως τομείς της οικονομίας, στην μεταποίηση και στον πρωτογενή τομέα, και στο υψηλό κόστος της εργασιακής δύναμης σε σχέση με την παραγωγικότητα, αλλά και σε ορισμένους παράγοντες που συνδέονται με τη διακυβέρνηση

της οικονομίας με αποτέλεσμα σε ένα αυξανόμενο καθεστώς ανταγωνισμού να μην πραγματοποιούνται στους συγκεκριμένους τομείς παρά περιορισμένες μόνο επενδύσεις και να μην έλκονται καθόλου σχεδόν ξένες επενδύσεις.

Παράλληλα, η αξιοποίηση της γης μέσα από κατασκευές τείνει να θεωρείται ως βασικός μηχανισμός οικονομικής ανάπτυξης με αποτέλεσμα μια αυξημένη φορολογική νομοθεσία προς την κατεύθυνση της διαχείρισης του εδάφους (νομοσχέδια για τα δάση, για τα αυθαίρετα, νομοσχέδια σχετικά με την τουριστική ανάπτυξη όπως η ιδιωτικοποίηση σημαντικού μέρους των τουριστικών πόρων μέσα της ΕΤΑ Α.Ε. αλλά και τουριστικής επιχειρηματικής δραστηριότητας με την κατασκευαστική., έτσι ώστε η τιμή της γης να αυξάνεται περισσότερο απ' ότι φαίνεται για θεσμικούς λόγους παρά από τις χρήσεις της και τη θέση και δυνατότητες παραγωγής των συγκεκριμένων οικοπέδων και αγροτεμαχίων. Οι συγκεκριμένες διαδικασίες και ρυθμίσεις οδηγούν, τελικά, σε δυσανάλογες αυξήσεις των τιμών της γης με αποτέλεσμα η ιδιοκτησία γης να αποτελεί επιπρόσθετα απ' ότι συστηματικά τροχοπέδη της ανάπτυξης.

Στόχοι και Ταμεία 2007-2013

Στόχοι	Ταμεία		
Σύγκλιση	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	Ταμείο Συνοχής
Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	
Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία	ΕΤΠΑ		

9.Περιφερειακή Πολιτική Ευρωπαϊκής Ένωσης 2007-2013

Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τη διάρκεια της επταετίας 2007-2013, αποτελείται από 27 κράτη μέλη τα οποία σχηματίζουν μία Κοινότητα και μια Ενιαία Αγορά των 493 εκατομμυρίων κατοίκων. Παρ'όλα αυτά μεγάλες διαφορές οικονομικές αλλά και κοινωνικές παραμένουν ανάμεσα σε αυτές τις χώρες και στις 271 περιφέρειές τους. Η Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική Σύγκλισης είναι στο κέντρο των προσπαθειών για να βελτιώσει την ανταγωνιστική θέση της Ένωσης γενικά αλλά και πιο συγκεκριμένα τις πιο αδύναμες περιοχές. Με προϋπολογισμό ύψους 347 δις ευρώ για την επταετία 2007-2013, η Πολιτική Συνοχής αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη πηγή οικονομικής υποστήριξης στο ευρωπαϊκό επίπεδο για επενδύσεις στην ανάπτυξη αλλά και στην αγορά εργασίας σχεδιασμένες έτσι ώστε να ενεργοποιήσουν όλες τις περιοχές και να τις κάνουν ικανές να ανταγωνιστούν αποτελεσματικά στα πλαίσια της εσωτερικής αγοράς. Παρ'όλα αυτά ενώ οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι Ευρωπαϊκές Περιφέρειες έχουν αλλάξει δραματικά τα τελευταία χρόνια το ίδιο αλλάζουν και οι Περιφερειακές Πολιτικές. Σε ένα πολιτικό-οικονομικό υπόβαθρο τόσο ευάλωτο όσο αυτό στο οποίο ζούμε σαν αποτέλεσμα της διεύρυνσης, ανησυχίες για τα αποθέματα ενέργειας, η δημογραφική παρακμή, η κλιματική αλλαγή και πιο πρόσφατα η παγκόσμια οικονομική κρίση, η οικονομική και περιφερειακή πολιτική της ΕΕ έχει αλλάξει και έχει εξελιχθεί έτσι ώστε να μπορέσει να ικανοποιήσει την καινούρια πραγματικότητα.

Για την περίοδο 2007-13, για την Ελλάδα διατέθηκαν € 20,420 δισ. ευρώ συνολικά , € 19.575.000.000 πλαίσιο της σύγκλισης του στόχου , € 635 εκατ. για την Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση , και € 210 εκατ. για τον στόχο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Η συνεισφορά της Ελλάδας για να συμπληρώσει την επένδυση της ΕΕ στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς πρέπει να ανέρχεται σε τουλάχιστον € 6,169 δισ. ευρώ σε τρέχουσες τιμές .

Οι επενδύσεις θα πραγματοποιηθούν στις ακόλουθες περιοχές :

- Στόχος σύγκλισης: Ανατολική Μακεδονία , Θράκη , Θεσσαλία , Ήπειρος , Ιόνια Νησιά , Δυτική Ελλάδα , Πελοπόννησος , Βόρειο Αιγαίο , Κρήτη .
- Στατιστική σταδιακή κατάργηση : Κεντρική Μακεδονία , Δυτική Μακεδονία Αττική .
- Σταδιακή : Στερεά Ελλάδα , Νότιο Αιγαίο .

Κατά την περίοδο 2007-13 , 10.16 εκατομμύρια άτομα (92,2% του συνόλου) θα ζουν σε περιφέρειες σύγκλισης.

10.Στρατηγικοί στόχοι επιμέρους προγράμματος 2007-2013

Όπως ορίζεται στο ελληνικό Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) , η χρηματοδότηση της ΕΕ θα επενδύσει σε πέντε θεματικές προτεραιότητες , Κάτω απο τις οποίες υπάρχουν 17 γενικοί στόχοι:

- *Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας*
 - Αύξηση της εξωστρέφειας και την άμεση εισροή ξένων επενδύσεων.
 - Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την αύξηση της παραγωγικότητας .
 - Διαφοροποίηση των τουριστικών προϊόντων της χώρας.
- *Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία.*
 - Βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στους ανθρώπινους πόρους για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος .
 - Ενίσχυση της έρευνας και της τεχνολογίας και την προώθηση της καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικό παράγοντα για την

αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας και η μετάβαση προς τη οικονομία της γνώσης.

- Επίτευξη της ψηφιακής σύγκλισης μέσω της σύστασης και συστηματική χρήση των πληροφοριών και των τεχνολογιών των πληροφοριών (ICT) .

• *Απασχόληση και κοινωνική συνοχή*

- Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων.

- Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση .

- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης .

- Καθιέρωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος της υγείας και της κοινωνικής φροντίδας .

Ανάπτυξη της οικονομικών, κοινωνικών και αναπτυξιακών πτυχών της ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις εθνικές πολιτικές προτεραιότητες

(ανάπτυξη - απασχόληση – κοινωνική συνοχή).

• *Θεσμικό περιβάλλον*

- Βελτίωση των εθνικών πολιτικών και εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης και βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

• *Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών ως τόπου επενδύσεων, δουλειάς και διαβίωσης.*

- Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών μεταφορών.

- Τη διασφάλιση της αειφόρου παροχής της ενέργειας της χώρας.

- Διαχείριση του περιβάλλοντος με βιώσιμο τρόπο.

- Την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής αποτελεσματικά.

- Προώθηση του πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης.

Επιπλέον, η Ελλάδα έχει αναγνωρίσει τρεις χωρικές προτεραιότητες: την αειφόρο ανάπτυξη των αστικών κέντρων, την ανάπτυξη της υπαίθρου και τη διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία.

12.Ο αντίκτυπος της νέας πολιτικής συνοχής

Μια προκαταρκτική αξιολόγηση δείχνει ότι η εφαρμογή του Ελληνικού ΕΣΠΑ θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ περίπου 3,5% και να δημιουργήσει έως 95 000 νέες θέσεις εργασίας μέχρι το 2015.

Όσον αφορά

των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, το ΕΣΠΑ αναμένεται να συνεισφέρει € 3,3

δισ. ευρώ, ενώ η έρευνα και ανάπτυξη (R&D), φαίνεται ότι θα επωφεληθεί κατά

€ 1.000.000.000. Το μερίδιο της έρευνας και της ανάπτυξης ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι προς το παρόν εξαιρετικά χαμηλά, κοντά στο 0,6%. Η Ελλάδα επιδιώκει να αυξήσει αυτό το ποσοστό σε 1,5% του ΑΕΠ μέχρι το τέλος της περιόδου προγραμματισμού.

Μια επένδυση για την ανάπτυξη και την απασχόληση

Το ΕΣΠΑ της Ελλάδας αυξάνει το μερίδιο των επενδύσεων που προορίζονται για την

Στρατηγική της Λισαβόνας για την απασχόληση και την ανάπτυξη (61,9% για τη Σύγκλιση και 67% υπό Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση) σε σύγκριση με την περίοδο προγραμματισμού 2000-06 (<55%).

Τα επιχειρησιακά προγράμματα

Ο στρατηγικός σχεδιασμός της Ελλάδας για την περίοδο 2007-13 θα υλοποιηθεί μέσω οκτώ τομεακών και πέντε περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΠ). Ένα ακόμα επιχειρησιακό πρόγραμμα έχει σχέση με την απόφαση της Ελλάδας να διατηρήσει ένα ποσό από τη συνεισφορά των Διαρθρωτικών Ταμείων για τον στόχο της σύγκλισης για εθνικό αποθεματικό για απρόβλεπτα γεγονότα. Τέλος, στο πλαίσιο του στόχου της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας, η Ελλάδα θα συμμετάσχει επίσης σε 12 ΕΠ εδαφικής συνεργασίας. Το αρχικό ενδεικτικό προέβλεπε ότι μια κατανομή μεταξύ των

ταμείων του συνόλου της διαθέσιμης κοινοτικής συνδρομής θα είναι 12.149.000 εκατομμύρια ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), € 4.364.000 εκατομμύρια από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και € 3.697 δισεκατομμύρια από το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ).

Τα επιχειρησιακά προγράμματα που καλύπτουν περισσότερους από έναν από τους τρεις στόχους δεν επιτρέπονται εκτός εάν συμφωνηθεί αλλιώς από την Επιτροπή και το κράτος μέλος. Στη λίστα επιχειρησιακών προγραμμάτων, η Ελλάδα υπέβαλε πέντε πολυ-στόχους-επιχειρησιακά προγράμματα που δικαιολογούνται από τη φύση των επενδύσεων ενδιαφερομένων και την ανάγκη να ενισχυθεί ο συντονισμός και προγραμματισμός στις περιφερειακές εδαφικές μονάδες για την περίοδο 2007-13.

12.ΕΣΠΑ 2014-2020

Η προετοιμασία για το επόμενο ΕΣΠΑ της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 βρίσκεται πλέον σε αρκετά προχωρημένη φάση. Μετά και τη συμφωνία στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Φεβρουαρίου για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο(ΠΔΠ) της Ε.Ε. για την περίοδο 2014-2020, αναμένεται ότι μέχρι και το τέλος Ιουνίου, αν δεν υπάρξει από πρόβλημα στις συζητήσεις των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, θα έχει οριστικοποιηθεί και η συμφωνία του Συμβουλίου με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για το ΠΔΠ, ενώ θα έχουν παράλληλα συμφωνηθεί και όλοι οι Κανονισμοί των Διαρθρωτικών Ταμείων για τη νέα περίοδο. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του για την προετοιμασία του νέου «ΕΣΠΑ» (που θα αποκαλείται πλέον Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης - ΣΕΣ, βάσει του νέου κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ) το Υπουργείο Ανάπτυξης έχει συμφωνήσει με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα αυστηρό χρονοδιάγραμμα ενεργειών που προβλέπει, μέχρι το τέλος του Α' εξαμήνου 2013 να έχει υποβληθεί το αρχικό σχέδιο του ΣΕΣ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.) στην ΕΕ για μια πρώτη διαβούλευση. Για την έγκαιρη προετοιμασία του ΣΕΣ 2014-2020, και έχοντας λάβει υπόψη τα κείμενα που απέστειλαν όλοι οι φορείς σε συνέχεια της πρώτης εγκυκλίου όπου διατυπώθηκαν αρχικές προτάσεις στρατηγικής και προτεραιοτήτων σε εθνικό, τομεακό και περιφερειακό επίπεδο, το Υπουργείο Ανάπτυξης επεξεργάστηκε σε συνεργασία και με τα αρμόδια για τη χάραξη τομεακής πολιτικής υπουργεία, τις Κατευθύνσεις Εθνικής Αναπτυξιακής Πολιτικής της Χώρας μας για την περίοδο 2014-2020. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές δεν αναφέρονται στο σύνολο των αναπτυξιακών προκλήσεων, αλλά επικεντρώνονται σε ζητήματα που σχετίζονται με το ΣΕΣ. Η προσπάθεια έγινε με τη συνδρομή σημαντικών επιστημονικών και ερευνητικών ιδρυμάτων της χώρας μας, αλλά και αξιοποιώντας την πολύτιμη εμπειρία από τον χώρο της αγοράς και φυσικά τις θέσεις και τις προτάσεις όλων των υπουργείων και

των περιφερειών. Λήφθηκαν επίσης υπόψη η υφιστάμενη κατάσταση, αλλά και οι δυνατότητες και οι προοπτικές της Ελλάδας, ο ευρωπαϊκός και διεθνής ανταγωνισμός, καθώς και μια σειρά από υποχρεώσεις που προκύπτουν από τους κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Με βάση τις Γενικές Κατευθύνσεις Αναπτυξιακής Στρατηγικής της Χώρας καλούνται πλέον οι φορείς χάραξης τομεακής και περιφερειακής πολιτικής να διαμορφώσουν, με ανοιχτές διαδικασίες και τη συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, τις προτάσεις τους για την περίοδο 2014-2020. Σημειώνεται ότι οι παραπάνω προτάσεις θα χρησιμοποιηθούν για τη διαμόρφωση και σημαντικών τμημάτων του ΣΕΣ και σε επόμενη φάση - αφού με επόμενη εγκύκλιο θα έχει διαμορφωθεί η «αρχιτεκτονική» των προγραμμάτων και η κατανομή των πόρων - στη διαμόρφωση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Ε.Π.) της νέας περιόδου.

Οι φορείς ευθύνης των τομεακών και των περιφερειακών πολιτικών (Υπουργεία και Περιφέρειες) πρέπει να λάβουν υπόψη τους κατά την κατάρτιση των προτάσεών τους στο πλαίσιο του ΣΕΣ 2014-2020, πέρα από τη δυσμενή οικονομική, κοινωνική και δημοσιονομική συγκυρία, την εμπειρία από τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις όλων των προηγούμενων περιόδων καθώς και της τρέχουσας, ιδίως σε ότι αφορά σε έργα/δράσεις που, παρά το ότι προβλέφθηκαν, δεν αναμένεται να ολοκληρωθούν μέχρι το τέλος 2015.

Το ΣΕΣ 2014-2020 συμπίπτει με πολύ κρίσιμα χρόνια για τη Χώρα μας, όπου η Ελλάδα πρέπει αφενός να συνεχίσει τις προσπάθειες δημοσιονομικής προσαρμογής, αλλά παράλληλα πρέπει να περάσει στη φάση της ανάκαμψης και της ανάπτυξης μέσα από ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης, το οποίο επικεντρώνει τις προσπάθειες μας σε στοχευμένες διαρθρωτικές αλλαγές. Αλλαγές που θα απελευθερώσουν τις παραγωγικές δυνάμεις της χώρας μας.

Και παράλληλα, σε στοχευμένες επενδύσεις των διαθέσιμων εθνικών και κοινοτικών κονδυλίων σε συγκεκριμένους τομείς, που μπορούν να δημιουργήσουν τις περισσότερες θέσεις εργασίας και να φέρουν τη μεγαλύτερη δυνατή αύξηση του ΑΕΠ.

Βασική προϋπόθεση επιτυχίας είναι η ενεργός συμμετοχή όλης της κοινωνίας στην παραπάνω προσπάθεια.

Στο πλαίσιο των διαδικασιών που αναφέρονται στην παρούσα προωθούνται από το ΥπΑνΥπ και οι παρακάτω παράλληλες ενέργειες:

- Συνεχίζεται η διαπραγμάτευση για τους Κανονισμούς καθώς και της Διοργανικής Συμφωνίας που αφορά στον Προϋπολογισμό της νέας περιόδου.
- Ανατέθηκαν, έχουν ήδη υποβληθεί στο ΥπΑνΥπ και βρίσκονται υπό επεξεργασία επτά εμπειρογνωμοσύνες για την υποστήριξη στο σχεδιασμό του αναπτυξιακού προγραμματισμού για τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020.

ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2014-2020

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 8ης Φεβρουαρίου 2013 κατέληξε σε συμφωνία σχετικά με το επόμενο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ), στο οποίο καθορίζονται οι προτεραιότητες του προϋπολογισμού της ΕΕ για τα έτη 2014-2020.

Όπως κάθε συμφωνία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η συμφωνία αυτή ήταν αποτέλεσμα μιας πολύ δύσκολης και επίπονης διαδικασίας, όπου χρειάστηκε να συμφωνήσουν 27 Κράτη Μέλη. Προκειμένου, όμως, να τεθεί σε ισχύ το νέο ΠΔΠ τον Ιανουάριο του 2014, πρέπει να υπάρξει και τελική συμφωνία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με το οποίο βρίσκονται σε εξέλιξη οι σχετικές διαπραγματεύσεις. Η ενδεικτική κατανομή των πόρων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 που πέτυχε να διασφαλίσει η Ελλάδα για τους τομείς Πολιτικής Συνοχής, Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιείας παρουσιάζεται στο επόμενο διάγραμμα: Το ΣΕΣ για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 θα έχει, σε όρους κοινοτικής συνδρομής, έναν προϋπολογισμό της τάξης των 20,4 δις ευρώ (20,6 με την προσθήκη 200-250 εκ. € περίπου από το Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας).

Σημειώνεται ότι τα αναφερόμενα ποσά δεν έχουν ανακοινωθεί ακόμη επισήμως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς δεν έχει καταλήξει η διαπραγμάτευση με το Ευρωκοινοβούλιο.

Σημειώνεται ότι η Ελλάδα είχε σε ποσοστιαία βάση την μεγαλύτερη αύξηση 35,7% σε σχέση με την αρχική πρόταση της Επιτροπής, διατήρησε ένα υψηλό ποσοστό από το συνολικό πακέτο που έλαβαν τα 15 παλαιά Κ-Μ, ενώ σε όρους κατά κεφαλήν ενίσχυσης έχει μεταξύ των παλαιών Κ-Μ το δεύτερο υψηλότερο μετά την Πορτογαλία.

Παράλληλα ο χρηματοδοτικός φάκελος της Ελλάδας συνοδεύεται και από ευνοϊκές κανονιστικές ρυθμίσεις και συγκεκριμένα:

- Προβλέφθηκε μεγαλύτερη προκαταβολή κατά την έναρξη των προγραμμάτων (1,5 % τον πρώτο χρόνο, 1,5 % το δεύτερο και 1 % τον τρίτο αντί για 1 %, 1 % και 1 % αντίστοιχα).
- Εξασφαλίστηκε ο ΦΠΑ, στην περίπτωση που δεν ανακτάται, να είναι επιλέξιμος για συγχρηματοδότηση, για το σύνολο των παρεμβάσεων και τέλος,
- Ο αρχικά προβλεφθείς κανόνας N+2 χαλάρωσε κατά ένα χρόνο, δίνοντας μεγαλύτερο χρονικό περιθώριο για την υλοποίηση των παρεμβάσεων⁷

13.ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2014-2020

Πλαίσιο σχεδιασμού

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει μια σοβαρή και παρατεταμένη οικονομική και κοινωνική κρίση. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, το ελληνικό κατά κεφαλή ΑΕΠ, εκφρασμένο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, έπεσε από το 94% του μέσου κοινοτικού όρου το 2009 στο 79% το 2011. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ελληνικό κατά κεφαλή ΑΕΠ, είχε σημειώσει σημαντική πρόοδο από το 84% του κοινοτικού μέσου όρου το 1995, στο 94% το 2009. Με την εξέλιξη της οικονομικής κρίσης, οι συνθήκες στην αγορά εργασίας επιδεινώθηκαν δραματικά. Η ανεργία αυξήθηκε σε ανησυχητικά επίπεδα και το επίπεδο της απασχόλησης μειώθηκε αντίστοιχα. Επιπλέον, ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν το φάσμα της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε. Η παγκόσμια κρίση του 2008-2009 έφερε στο προσκήνιο προϋπάρχουσες αδυναμίες της Ελληνικής Οικονομίας. Παρά τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου τις τελευταίες δεκαετίες, η Ελλάδα είχε απολέσει διεθνή ανταγωνιστικότητα, με αποτέλεσμα ένα διευρυνόμενο έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, την επιδείνωση της θέσης της στις διεθνείς επενδύσεις και μια φτωχή επίδοση στις άμεσες επενδύσεις από το εξωτερικό. Η ελληνική οικονομία ανέκαθεν χαρακτηριζόταν από σημαντικό εμπορικό έλλειμμα, ως έκφραση του ατελούς παραγωγικού της συστήματος και της έλλειψης ανταγωνιστικότητας, τόσο στην εσωτερική όσο και στις εξωτερικές αγορές. Με την πλήρη ένταξη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και παρά την αντισταθμιστική επίδραση των Διαρθρωτικών Ταμείων, η έλλειψη ανταγωνιστικότητας οδήγησε σε συνεχή διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος και σε μόνιμες ανισορροπίες στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, καθώς κινητήρας της μεγέθυνσης παρέμενε η διευρυνόμενη εσωτερική ζήτηση που δεν καλυπτόταν από ενδογενή προσφορά. Διαρθρωτικές αλλαγές έγιναν φυσικά κατά καιρούς. Ωστόσο, η έμμεση χρηματοδότηση της ζήτησης δια του δημόσιου δανεισμού, αφενός διόγκωνε σταθερά το δημόσιο χρέος και αφετέρου συγκάλυπτε τις δομικές αδυναμίες της οικονομίας. Αυτές τις αδυναμίες επιδιώκει να αντιμετωπίσει

η κυβέρνηση με έναπλέγμα δημοσιονομικών και διαρθρωτικών μέτρων. Στόχος αυτών των μέτρωνείναι από τη μια η εξασφάλιση υγιών δημοσιονομικών μεγεθών και από την άλλη ηενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας και η δημιουργία των προϋποθέσεωνγια την ανάπτυξη και την ανάκαμψη.

Η προσπάθεια για την ανάκτηση της εμπιστοσύνης απέναντι στην ελληνικήοικονομία και για τη δημιουργία ενός φιλικού περιβάλλοντος ως προς τηνεπιχειρηματικότητα και τις ιδιωτικές επενδύσεις είναι σε εξέλιξη. Είναι μιαπροσπάθεια σε εξέλιξη και η οποία θα αποδίδει βήμα – βήμα. Ωστόσο, με δεδομένες την εσωτερική δημοσιονομική κρίση και την παγκόσμια επενδυτικήαβεβαιότητα, η αναπτυξιακή προσπάθεια στην επόμενη περίοδο 2014-2020 δεμπορεί παρά να βασιστεί σε σημαντικό βαθμό στη συνδρομή των ΔιαρθρωτικώνΤαμείων της Ένωσης.

Βασικό εργαλείο ανάπτυξης, τόσο σε επίπεδο στοχευμένης χρηματοδότησης όσο και στήριξης των διαρθρωτικών αλλαγών, αποτελεί το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης(ΣΕΣ), το νέο ΕΣΠΑ δηλαδή, και γενικώς οι πόροι των Διαρθρωτικών Ταμείων, του Ταμείου Συνοχής, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης(ΕΓΤΑΑ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας. Το ΣΕΣ και τα Επιχειρησιακά του Προγράμματα – με βασικό εργαλείο το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων- διαμορφώνουν την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, με παρεμβάσεις και έργα που διαχέονται σε όλους τους τομείς της οικονομίας και σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας. Οι παρεμβάσεις και τα έργα αυτά συνεισφέρουν στην οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή, στην αειφόρο ανάπτυξη, στην ανανέωση και την αύξηση του ιδιωτικού και δημόσιου κεφαλαίου της οικονομίας, στηρίζουν την αναπτυξιακή διαδικασία, την επιχειρηματικότητα, τις επενδύσεις και την απασχόληση, συμβάλλοντας συνολικά στον εκσυγχρονισμό της χώρας σε μακροχρόνια βάση.

Οι παρεμβάσεις του ΣΕΣ στηρίζουν, επίσης, την αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης, την επένδυση στην εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση, την προώθηση της ενεργού κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας, καθώς και την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και στα νοικοκυριά, ενώ συμβάλλουν στην προάσπιση της δημόσιας υγείας, της πρόνοιας, της ψυχικής υγείας κ.λπ.

Σημαντική, επίσης, αναμένεται να είναι η συμβολή του ΣΕΣ στην εισαγωγή καινοτόμων χρηματοδοτικών εργαλείων, καθώς και στη διαμόρφωση πλαισίου χρηστής διαχείρισης των αναπτυξιακών πόρων. Το ΣΕΣ θα αποτελέσει τον καταλύτη της συνολικής αναπτυξιακής προσπάθειας της χώρας στην επόμενη περίοδο. Δεν έχει εκείνο το χρηματοδοτικό μέγεθος που θα του επέτρεπε να καλύψει το μέγιστο μέρος της συνολικής επενδυτικής προσπάθειας που έχει ανάγκη η χώρα, ωστόσο θα επιδιωχθεί να προκαλέσει τις απαραίτητες συνέργιες με όλα τα άλλα μέσα αναπτυξιακής πολιτικής. Αυτόνομη ιδιωτική επιχειρηματική και επενδυτική δραστηριότητα, Στρατηγικές Επενδύσεις, εθνικό σκέλος ΠΔΕ και

αναπτυξιακή αξιοποίηση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας θα ενταχθούν σε ένα ενιαίο εθνικό αναπτυξιακό σχέδιο με κύριο χρηματοδοτικό και αναπτυξιακό καταλύτη το ΣΕΣ.

Οι εθνικές στρατηγικές επιλογές για την περίοδο 2014-2020 διαμορφώνονται και υπό το πρίσμα της κοινής ευρωπαϊκής στρατηγικής «Ευρώπη 2020» που αποφασίστηκε στη Σύνοδο Κορυφής του Μαρτίου 2010 και η οποία στοχεύει στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Αναπτυξιακό όραμα για τη νέα προγραμματική περίοδο

Με βάση τα προαναφερόμενα, ο κεντρικός στόχος του αναπτυξιακού σχεδίου για την Ελλάδα του 2020, στο πλαίσιο του ΣΕΣ – βάσει και των προτεραιοτήτων που έχουν τεθεί για όλες τις χώρες – μέλη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή - δύναται να διατυπωθεί κατ' αρχήν ως ακολούθως:

«Η συμβολή στην αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας με ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της χώρας και τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, έχοντας ως αιχμή την εξωστρέφει, καινοτόμο και ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα και γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης».

Για την πραγματοποίηση του οράματος αυτού επιλέγονται πέντε (5) κύριοι άξονες αναπτυξιακής στρατηγικής, οι οποίοι παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Κύριοι άξονες αναπτυξιακής στρατηγικής

Ο στρατηγικός στόχος για την ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού ιστού της χώρας είναι η σταδιακή μεταστροφή της εγχώριας επιχειρηματικότητας από μη διεθνώς ανταγωνιστικούς τομείς, κυρίως υπηρεσιών προς τελικούς χρήστες, προς την παραγωγή διεθνώς ανταγωνιστικών προϊόντων, προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής εγχώριας προστιθέμενης αξίας καθώς και υπηρεσιών προς επιχειρήσεις. Η αναβάθμιση της διεθνούς εικόνας της χώρας και η δικτύωση των ελληνικών επιχειρήσεων στις διεθνείς αγορές θα προωθηθούν προκειμένου να συμβάλλουν στην επίτευξη του στρατηγικού αυτού στόχου.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού προτεραιότητα θα δοθεί στα κάτωθι:

- Προώθηση της ανάπτυξης νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και διαδικασιών, σε ολόκληρη την αλυσίδα αξίας των επιχειρήσεων, συμβάλλοντας στη μείωση του κόστους παραγωγής και στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων.
- Ανάπτυξη κουλτούρας επιχειρηματικής συνεργασίας, μεταξύ των βασικών φορέων των παραγωγικών συστημάτων (επιχειρήσεις, εργαζόμενοι, επιστημονική-ερευνητική κοινότητα, αρμόδιοι κρατικοί φορείς, ενώσεις καταναλωτών, περιβαλλοντικές οργανώσεις).
- Ανάπτυξη «έξυπνης εξειδίκευσης» με αποδοτική, αποτελεσματική και συνεργατική χρήση των δημοσίων επενδύσεων για την ενίσχυση της καινοτομίας, αναβάθμιση του των ανθρώπινων πόρων και δημιουργία ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων με υψηλή προστιθέμενη αξία σε κλάδους της οικονομίας που πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις
- Διαμόρφωση και αποτελεσματική υλοποίηση περιφερειακών στρατηγικών έρευνας και καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση.
- Στήριξη επενδύσεων σε υποδομές, με σκοπό τη στήριξη της επιχειρηματικότητας, την επίτευξη οικονομιών κλίμακας, τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας καθώς και τη μείωση του κόστους.
- Στήριξη νέων και υφιστάμενων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής οικονομίας με γνώμονα την έξοδο από την κρίση.
- Διευκόλυνση της πρόσβασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) σε χρηματοδότηση.

Ειδικότερα :

Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία

Οι δράσεις έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας (ΕΤΑΚ) καλούνται να υποστηρίξουν πρωτίστως την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ενίσχυση των ΜΜΕ, θα δοθεί έμφαση στην αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων έντασης γνώσης,

οργανωμένων κατά το δυνατόν σε συστάδες προστιθέμενης αξίας με εξαγωγικό προσανατολισμό.

Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας με γρήγορο ρυθμό, διαμορφώνοντας πόλους έλξης και συσπείρωσης και για άλλες μονάδες του χώρου.

Με βάση τα προαναφερόμενα, οι κύριοι στόχοι στον τομέα της έρευνας της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας είναι οι εξής:

- Αριστεία στην έρευνα, άνοιγμα των δημόσιων ερευνητικών οργανισμών (ΑΕΙ και ΕΚ) στη συνεργασία με επιχειρήσεις στα πεδία της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της έρευνας και της παροχής εξειδικευμένων τεχνικών και επιστημονικών υπηρεσιών που δεν προσφέρονται στην αγορά.

- Κινητοποίηση του ιδιωτικού τομέα, ενίσχυση της ιδιωτικής συμμετοχής λειτουργουσών επιχειρήσεων και αξιοποίηση της γνώσης από τις υπάρχουσες και κυρίως από νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες.

Ο πρώτος κύριος στόχος εξειδικεύεται σε ειδικούς στόχους ως εξής:

ο Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού – ενίσχυση της συμβολής της ΕΤΑΚ στην απασχόληση και την αναχαίτιση του μεταναστευτικού ρεύματος επιστημόνων, κυρίως νέων (“braindrain”) με την

απασχόληση ερευνητών στις επιχειρήσεις και ερευνητικούς οργανισμούς

ο Ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών με έμφαση σε τομείς στρατηγικού ενδιαφέροντος για τη χώρα, όπως προσδιορίζονται από τις αποφάσεις της Κυβέρνησης

ο Ενίσχυση της αριστείας και της εξωστρέφειας του ερευνητικού μας συστήματος, όπως αυτά προσδιορίζονται από τα διεθνή πρότυπα

ο Προσανατολισμός των ερευνητικών και τεχνολογικών δραστηριοτήτων στην εξυπηρέτηση μεσο και μακροχρόνιων κοινωνικών και οικονομικών αναγκών, με ταυτόχρονη απλούστευση των μηχανισμών συνεργασίας ανάμεσα στους ερευνητικούς και κοινωνικούς οργανισμούς.

ο Δημιουργία και εφαρμογή ενός σταθερού πλαισίου μέτρησης και αποτίμησης των αποτελεσμάτων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας και συνεκτική οργάνωση και διάθεση επιστημονικών

δεδομένων.

Ενδεικτικές δράσεις για την επίτευξη των ανωτέρω ειδικών στόχων είναι οι ακόλουθες: Επιβράβευση καταξιωμένων και νέων ερευνητών, εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού, ώστε να ανταποκρίνεται περισσότερο στις ανάγκες του επιχειρηματικού τομέα, αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών, από κοινού αξιοποίηση υφιστάμενων ερευνητικών υποδομών από δίκτυα ερευνητικών κέντρων – πανεπιστημίων – ΤΕΙ, ενίσχυση της συμμετοχής και ανάπτυξη συνεργειών με το ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020», ανταλλαγή νέων ερευνητών μεταξύ ερευνητικών κέντρων της χώρας και αντίστοιχων του εξωτερικού, υποστήριξη των ερευνητών για συμμετοχή σε διεθνή δίκτυα.

Ο δεύτερος κύριος στόχος εξειδικεύεται στους ακόλουθους ειδικούς στόχους:

ο Ενίσχυση της επένδυσης από τον επιχειρηματικό τομέα στην έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη και προώθηση της καινοτομίας στις διεθνείς αγορές.

ο Ενίσχυση κατά προτεραιότητα τομέων στους οποίους η Ελλάδα εμφανίζει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και επιλογή νέων τομέων με υψηλή εγχώρια προστιθέμενη αξία πάνω στους οποίους θα δομηθούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα μέσω δικτύων και συστάδων .

ο Ενίσχυση των συνεργασιών σε επίπεδο εκπαίδευσης και έρευνας μεταξύ ερευνητικών κέντρων και ΑΕΙ με παραγωγικούς φορείς σε επίπεδο περιφέρειας.

ο Ενθάρρυνση της εξωστρέφειας των περιφερειών και σύνδεση με τις ευρύτερες εθνικές και ευρωπαϊκές στρατηγικές. Άνοιγμα στην 11 απασχόληση υψηλού επιπέδου στελεχιακού δυναμικού και στην εγκατάσταση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων έντασης γνώσης.

ο Ενθάρρυνση της περιφερειακής καινοτομίας στο πλαίσιο περιφερειακών στρατηγικών «ευφυούς» εξειδίκευσης.

ο Ενθάρρυνση και της μη τεχνολογικής καινοτομίας σε όλους τους τομείς
Ενδεικτικές δράσεις για την επίτευξη των ανωτέρω ειδικών στόχων είναι οι εξής:

ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ ερευνητικών φορέων, ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επιχειρήσεων, παροχή κινήτρων για στροφή στην έρευνα και καινοτομία, ενίσχυση νέων καινοτομικών επιχειρήσεων και προσέλκυση επενδύσεων υψηλής έντασης γνώσης από το εξωτερικό.

Οι περιφερειακές στρατηγικές έρευνας και καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση συνιστούν μία μεγάλη πρόκληση για την επόμενη προγραμματική περίοδο. Στο πλαίσιο της στρατηγικής αυτής οι περιφέρειες και οι τοπικές κοινωνίες της χώρας καλούνται να αναγνωρίσουν, να δομήσουν και να αξιοποιήσουν τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα, να υποστηρίξουν την καινοτομία και να επικεντρώσουν τις επενδύσεις, ώστε με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών σε όλα τα στάδια, να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος μετασχηματισμός της τοπικής οικονομίας.

Ψηφιακή Σύγκλιση

Κομβικό ρόλο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων θα διαδραματίσει η ένταξη εργαλείων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Επιπλέον, ενθαρρυντικές είναι οι προοπτικές για τη δημιουργία της επιχειρηματικής ανάπτυξης στους τομείς σχεδιασμού και ανάπτυξης λογισμικού και υπηρεσιών ΤΠΕ. Η επιδίωξη αυτή θα υποστηριχθεί μέσω ενισχύσεων, αλλά και μέσω της αξιοποίησης χρηματοδοτικών εργαλείων. Θα προωθηθεί επίσης, η παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών από το κράτος προς τις επιχειρήσεις, η οποία συμβάλλει σημαντικά στη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης των τελευταίων.

Η συμπλήρωση και ολοκλήρωση των υποδομών ευρυζωνικότητας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ενίσχυση της πρόσβασης και της χρήσης των ΤΠΕ.

Η εξάπλωση και χρήση της ευρυζωνικότητας, μέσω επιλογών που συνδράμουν στη δημιουργία υποδομής δικτύου οπτικών ινών ανοικτής πρόσβασης μέχρι το σπίτι, στην κάλυψη περιοχών όπου δεν υπάρχει πρόσβαση σήμερα (αγροτικές και νησιωτικές περιοχές), στην ασύρματη ευρυζωνική πρόσβαση, σε ερευνητικά δίκτυα, έχει ιδιαίτερη σημασία για την στήριξη της ανάπτυξης της χώρας την επόμενη προγραμματική περίοδο.

Ανάλογη σημασία προσδίδεται και στην ενίσχυση των υφιστάμενων κεντρικών υποδομών (π.χ. governmentcloud) με τυποποίηση υπηρεσιών όλων των φορέων.

Η προάσπιση της κοινωνικής συνοχής μπορεί να υποστηριχθεί και μέσω παρεμβάσεων που αξιοποιούν τις δυνατότητες που παρέχουν οι ΤΠΕ, δίδοντας έμφαση σε δράσεις που προωθούν την απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων σχετικά με τη χρήση αυτών (π.χ. περιορισμός ψηφιακού χάσματος, πιστοποίηση σε βασικές δεξιότητες, πρόσβαση σε προηγμένες υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας, κλπ.). Τέλος, στην επίτευξη της ψηφιακής σύγκλισης θα συμβάλλουν παρεμβάσεις συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ με στόχο την αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων στην τυπική εκπαίδευση και στα συστήματα κατάρτισης.

Γεωργία και Αλιεία

Ο αγροτικός τομέας συνεχίζει να κατέχει σημαντικό μερίδιο στην εγχώρια οικονομική δραστηριότητα, ιδίως σε σύγκριση με την πλειονότητα των υπόλοιπων χωρών της ΕΕ. Επιπλέον, παρουσιάζει δυνατότητες σημαντικής περαιτέρω ανάπτυξης, οι οποίες μπορούν να αναδειχθούν και να αξιοποιηθούν, με θετικές επενέργειες και σε συσχετιζόμενους με αυτόν κλάδους, όπως η Βιομηχανία Τροφίμων.

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Γεωργίας και η στήριξη της επιχειρηματικότητας στις αγροτικές περιοχές θα επιτευχθεί μέσω: της στήριξης της παραγωγής ασφαλών αγροτικών προϊόντων με συγκριτικά πλεονεκτήματα, της αύξησης της προστιθέμενης αξίας τους, της αναδιάρθρωσης του αγροτικού τομέα.

Της ενίσχυσης της παραγωγής σε τομείς όπου η αυτάρκεια δεν είναι ικανοποιητική, της προώθησης της αγροτικής επιχειρηματικότητας, της βελτίωσης της ηλικιακής σύνθεσης του αγροτικού πληθυσμού, της ενίσχυσης της διαπραγματευτικής θέσης και του μεριδίου των παραγωγών στην αλυσίδα τροφίμων, της στήριξης των βραχείων αλυσίδων εφοδιασμού, των εναλλακτικών μορφών τους και των τοπικών αγορών, της στήριξης συστήματος παροχής συμβουλών στους αγρότες και τις πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στις αγροτικές περιοχές,

συμπεριλαμβανομένων των εμπλεκομένων στον τομέα της δασοπονίας, που θα τους βοηθούν να βελτιώνουν τις οικονομικές και περιβαλλοντικές τους επιδόσεις και θα τους ευαισθητοποιούν σε θέματα καινοτομίας, της ενίσχυσης των δεσμών μεταξύ της εφαρμοσμένης και προσανατολισμένης έρευνας και των πραγματικών αναγκών των αγροτών του αγροδιατροφικού συστήματος και της δασοπονίας, μέσω δημιουργίας συνδετικών κρίκων και δικτύωσης όλων των εμπλεκόμενων φορέων και τέλος της διασφάλισης και σταθεροποίησης του αγροτικού εισοδήματος.

Ο ανερχόμενος ρόλος του τομέα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας στην ελληνική οικονομία απαιτεί τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα μέσω:

- της υποστήριξης των επενδύσεων που καλύπτουν την ασφάλεια και την υγιεινή

επί του σκάφους και στοχεύουν στην προσθήκη εμπορικής αξίας στα αλιεύματα

- της ενίσχυσης των υδατοκαλλιεργειών αφενός μεν με την παροχή κινήτρων για

την διαφοροποίηση προς νέα είδη και είδη με καλές προοπτικές εμπορίας, αφετέρου δε με τη βελτίωση της ποιότητας των παραγομένων προϊόντων,

- της προώθησης επενδύσεων βιολογικών υδατοκαλλιεργειών και καινοτόμων τεχνικών παραγωγής, φιλικών προς το περιβάλλον,

- της ενίσχυσης του κλάδου της μεταποίησης και της εμπορίας των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας με στόχο την προσφορά προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και υψηλής ποιότητας,

- της χρηματοδότησης έργων σε αλιευτικά λιμάνια, τόπους εκφόρτωσης και αλιευτικά καταφύγια, με στόχο την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, της προστασίας του περιβάλλοντος, της ποιότητας των προϊόντων που εκφορτώνονται, καθώς και της ασφάλειας και των συνθηκών εργασίας,

- της βελτίωσης της οργάνωσης της αγοράς στους τομείς αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και της στήριξης ενεργειών προώθησης των αλιευτικών προϊόντων.

Τουρισμός

Η συμβολή του τουριστικού τομέα μπορεί να είναι καθοριστικής σημασίας για την Ελλάδα. Αντιπροσωπεύει άλλωστε το 20% του ΑΕΠ. Η Ελλάδα μπορεί, αξιοποιώντας τους πόρους που διαθέτει, να αναβαθμίσει τη θέση της στη διεθνή αγορά τουριστικών υπηρεσιών.

Η προβολή με τον καλύτερο τρόπο της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και του φυσικού μας περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση πάγιων διαρθρωτικών αδυναμιών του τουριστικού κλάδου είναι ουσιώδους σημασίας. Γι' αυτό άλλωστε έχει δημιουργηθεί αυτόνομο Υπουργείο Τουρισμού. Μεγάλης σημασίας είναι επίσης η συνεργασία του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα. Οι επιχειρήσεις του τουριστικού κλάδου μπορούν με τις πρωτοβουλίες τους και τις ιδέες τους να συμβάλλουν στην αναβάθμιση της θέσεως της Ελλάδας στη διεθνή τουριστική αγορά.

Κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο ο Τουρισμός μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην προσπάθεια για αναγέννηση της Ελληνικής Οικονομίας με ισχυρές διατομεακές συνέργειες και συγκεκριμένες πολλαπλασιαστικές επιδόσεις σε περιφερειακή κλίμακα, ιδιαίτερα στην απασχόληση. Η θέση της Ελλάδας στη διεθνή αγορά τουριστικών υπηρεσιών έχει σημαντικά περιθώρια αναβάθμισης.

Βασικές στρατηγικές επιδιώξεις στην κατεύθυνση αυτή αποτελούν:

ο Η αλλαγή του μοντέλου «ήλιος-θάλασσα» με παράλληλη χρονική διεύρυνση της τουριστικής περιόδου και αύξηση του ποσοστού τουριστών υψηλού εισοδήματος. Η ύπαρξη πιο εξειδικευμένου, πληροφορημένου και απαιτητικού κοινού, ενισχύει σημαντικά τις ευκαιρίες και προοπτικές που διανοίγονται για την αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου, των περιβαλλοντικών πόρων και, εν γένει, την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος.

ο Ο εμπλουτισμός του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος με ενίσχυση ειδικών μορφών τουρισμού (Αθλητικός, Συνεδριακός, Τουρισμός υγείας – ευεξίας, τουρισμός κρουαζιέρας, citybreaks). Στο πλαίσιο αυτό η ανάδειξη της στρατηγικής σχέσης με τον τομέα του Πολιτισμού και η αναβάθμιση και τουριστική αξιοποίηση χώρων αρχαιολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

ο Η διαμόρφωση φιλικού επενδυτικού περιβάλλοντος και η υποστήριξη

τουριστικών επενδύσεων μέσω:

χωροταξικής πολιτικής, απλοποίησης διαδικασιών και πλαισίου λειτουργίας (νομοθεσία, φορολόγηση), νέων τουριστικών προϊόντων (σύνθετα τουριστικά καταλύματα, οργανωμένοι τουριστικοί υποδοχείς) και στρατηγικής marketing.

ο Η βελτίωση του υφιστάμενου τουριστικού δυναμικού μέσω παρεμβάσεων για απόσυρση παλαιών και εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών καταλυμάτων.

ο Η υλοποίηση στρατηγικής σημασίας έργων υποδομής με έμφαση στις υποδομές αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών και τον τομέα της κρουαζιέρας καθώς και στοχευμένων έργων υποδομής για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας σε περιφερειακή και τοπική κλίμακα.

ο Η εκπαίδευση και κατάρτιση των απασχολούμενων στον τουρισμό μέσω στοχευμένων προγραμμάτων με τομεακή και χωρική εξειδίκευση.

ο Η εκμετάλλευση συνεργειών τουριστικών επιχειρήσεων (clustering) και δημιουργία τουριστικών δικτύων (networking).

Οι δράσεις στον τομέα του τουρισμού για τη νέα προγραμματική περίοδο θα περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:

ο Ενεργός συμμετοχή σε ολοκληρωμένες δράσεις τοπικής και αστικής ανάπτυξης χρηματοδοτούμενες από περισσότερα από ένα ταμεία με κύρια χαρακτηριστικά την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία. Θα περιλαμβάνουν ποικιλία δράσεων σε επιμέρους τομείς (πχ ενίσχυση επιχειρηματικότητας επιμέρους ομάδων πληθυσμού, υποδομές, δικτύωση, εξωστρέφεια, προστασία του 14 περιβάλλοντος, προώθηση και ανάδειξη των τοπικών προϊόντων και προορισμών) που θα συνδέονται και με τις κατευθύνσεις του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό.

ο Δράσεις αξιοποίησης ΤΠΕ και ιδιαίτερα η δημιουργία του Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων με ψηφιοποίηση των διαδικασιών εξυπηρέτησης τουριστικών επιχειρήσεων και επενδυτών.

ο Καινοτόμα και στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης και ενίσχυσης της απασχόλησης που να ανταποκρίνονται στις όλο και υψηλότερες απαιτήσεις υπηρεσιών φιλοξενίας, ιδιαίτερα στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

ο Έργα υποδομής στρατηγικής σημασίας για τον τουρισμό, κυρίως όσον αφορά στον θαλάσσιο τουρισμό και την κρουαζιέρα, όπως η υλοποίηση τερματικών εγκαταστάσεων κρουαζιέρας και το δίκτυο τουριστικών λιμένων, η Συνεδριακή υποδομή μεγάλων πόλεων και κυρίως της Αθήνας με την ταυτόχρονη ανάδειξη, με τα έργα ανάπλασης, του Φαληρικού Όρμου ως βασικού τουριστικού προορισμού.

ο Ειδικό πρόγραμμα για την τουριστική εικόνα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης με παρεμβάσεις για την αποκατάσταση της ελκυστικότητας και ασφάλειας των πόλεων και την καθιέρωσή τους ως τουριστικών προορισμών citybreak.

ο Στοχευμένα έργα υποδομής που να ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα τουριστικών προορισμών αναδεικνύοντας τοπικά πλεονεκτήματα πχ τουριστικές διαδρομές, ανάδειξη τοπικού τουριστικού αποθέματος (παλιές βιοτεχνίες, μύλοι, καφενεία), αλιευτικά καταφύγια, υποδομές οικοτουριστικής ανάπτυξης.

ο Δράσεις στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος όπως δράσεις ενεργειακής διαχείρισης τουριστικών εγκαταστάσεων και καταλυμάτων, έργα διαχείρισης αποβλήτων και υδάτινων πόρων σε τουριστικούς προορισμούς, δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και κατάρτισης εμπλεκόμενων στελεχών κ.α.

ο Δράσεις συγκρότησης και λειτουργίας τουριστικών δικτύων (clustering) με στόχο διασύνδεση υπηρεσιών, δημιουργία ολοκληρωμένων τουριστικών πακέτων κτλ

ο Δράσεις ενίσχυσης της εξωστρέφειας και της διασυνοριακής συνεργασίας.

Πολιτισμός

Ο πολιτισμός μπορεί να αποτελέσει ζωτικό παράγοντα για τη μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα.

Παρεμβάσεις που στοχεύουν

(α) στην ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής

κληρονομιάς (π.χ. παραγωγή αντιγράφων και ηλεκτρονικών εκδόσεων, παραγωγή ειδών λαϊκής τέχνης από πιστοποιημένους τεχνίτες- ΜΜΕ, παραγωγή-κατασκευή και επισκευή μουσικών οργάνων, παραγωγή-κατασκευή και επισκευή σκηνικών,

(β) στη στήριξη της δημιουργικής βιομηχανίας και του σύγχρονου

Πολιτισμού (κινηματογράφος, οπτικοακουστικά μέσα, εκδόσεις, design κ.λπ.) και

(γ) υποστήριξη της σύγχρονης Ελληνικής δημιουργίας μέσω της ενθάρρυνσης νέων καλλιτεχνών, αποτελούν πεδία επιχειρηματικής δραστηριότητας συμβάλλοντας στη δημιουργία εισοδήματος και απασχόλησης και στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών.

Παράλληλα, η συμβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, του διαχρονικού και σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού και των σύγχρονων πολιτιστικών θεσμών στον εμπλουτισμό και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, μπορεί να επιτευχθεί με δράσεις όπως:

- Πιστοποίηση των μουσείων (κρατικών και ιδιωτικών), ώστε να καταστούν βιώσιμα και ανταγωνιστικά στο διεθνές περιβάλλον. 15
- Αναβάθμιση του ρόλου του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων (Τ.Α.Π.) με σκοπό την αύξηση των εσόδων από εισιτήρια, εκδόσεις και παραγωγές
- Σύνδεση αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικής μνήμης με πολιτιστικούς θεσμούς και φορείς, όπως π.χ. η Εθνική Λυρική Σκηνή, και το Ελληνικό Φεστιβάλ, ούτως ώστε να καταστούν ακόμη πιο ελκυστικά σε διαφορετικές ομάδες κοινού.
- Ανάδειξη της φυσιογνωμίας, της εικόνας και της ιστορίας των πόλεων στο πλαίσιο της ανάδειξης και προβολής της πολιτιστικής και άυλης κληρονομιάς.
- Προστασία και ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων σε αυστηρά

επιλεγμένες περιοχές, καθώς και σχεδιασμός και υλοποίηση Σχεδίων Διαχείρισης για τα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς, για βασικούς ή αναδυόμενους τουριστικούς προορισμούς, για περιοχές με αυξημένες δυνατότητες ενδογενούς ανάπτυξης, για νησιωτικές και ορεινές - μειονεκτικές περιοχές κ.ά.

- Δημιουργία νέων βιώσιμων πολιτιστικών θεσμών, ευρωπαϊκής ή και παγκόσμιας εμβέλειας και ενδιαφέροντος (π.χ. studios όπερας και θεάτρου, ανάπτυξη «αντενών» των μεγάλων φεστιβάλ, εκθέσεις εικαστικών έργων).
- Διάσωση, διατήρηση και ανάδειξη των πολιτιστικών και παραδοσιακών αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών της ελληνικής υπαίθρου που συνδέονται με την κοινωνική ζωή των κατοίκων της.
- Στοχευμένες, στον τομέα του πολιτισμού ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ.

Μεταποίηση - Εμπόριο

Ο μετασχηματισμός της μεταποιητικής παραγωγικής βάσης της Οικονομίας της χώρας προς νέα ή διαφοροποιημένα διεθνώς ανταγωνιστικά προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας, συμπεριλαμβανομένων και των αγροδιατροφικών προϊόντων, με ποιότητα, περιβαλλοντική ευαισθησία, και ενσωμάτωση γνώσης και καινοτομίας, αποτελεί τον κύριο στόχο στον τομέα αυτό. Έμφαση θα δοθεί σε κλάδους, στους οποίους προβλέπεται αύξηση της ζήτησης των προϊόντων τους.

Βασικές κατευθύνσεις για την επίτευξη του ανωτέρω στόχου είναι οι εξής:

- Υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικής παρουσίας των επιχειρήσεων και των προϊόντων που παράγουν, στην εγχώρια και τη διεθνή αγορά.
- Αναπροσανατολισμός της μεταποιητικής δραστηριότητας «παραδοσιακών» κλάδων προς κλάδους και προϊόντα υψηλότερης προστιθέμενης αξίας.
- Ανάπτυξη νέων προϊόντων ή διαφοροποίηση προϊόντων με έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση, την τυποποίηση και την πιστοποίηση των προϊόντων και επιχειρήσεων.

Αναφορικά με τον τομέα του εμπορίου, στόχος είναι η εξωστρέφεια του εμπορίου της χώρας μας, η μετατροπή των μικροεισαγωγέων σε μικροεξαγωγείς και η αύξηση του αριθμού των χωρών προορισμού των ελληνικών εξαγωγών.

Για την υποστήριξη αυτής της προσπάθειας είναι απαραίτητη μία ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη δημιουργία διαμετακομιστικών υποδομών και συστημάτων στα λιμάνια της χώρας που θα βελτιώσουν κατά πολύ τη δυναμικότητα των ελληνικών λιμένων ως μηχανισμών διεξαγωγής εμπορευματικής δραστηριότητας και πρόσβασης τόσο από το εσωτερικό όσο και προς το εξωτερικό.

Η πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει η χώρα αφορά στην ανάγκη για υλοποίηση πολιτικών που αντιμετωπίζουν τα διαρθρωτικά προβλήματα της αγοράς εργασίας, προκειμένου να βελτιωθεί η σύζευξη των αναζητούντων εργασία με τις νέες κενές

θέσεις εργασίας, έτσι ώστε να αποφευχθεί η μετατροπή της ανεργίας από κυκλική σε διαρθρωτική, δηλ. μόνιμη. Ένα καλά σχεδιασμένο πλαίσιο πολιτικών και μέτρων για την αγορά εργασίας μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως υποστηρικτικό εργαλείο για την οικονομική ανάκαμψη. Ένα τέτοιο πακέτο θα περιλαμβάνει τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, τη στήριξη της δημιουργία θέσεων απασχόλησης και τη θέσπιση ενός επαρκούς δικτύου κοινωνικής προστασίας με τη δημιουργία νέων προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας για όσους έχουν ανάγκη. Με αυτό τον τρόπο μπορούν να περιοριστούν οι κοινωνικές συνέπειες της κρίσης, να ελαχιστοποιηθεί το μακροχρόνιο κόστος από την υψηλή ανεργία και να τεθούν τα θεμέλια για μια βιώσιμη επιστροφή σε υψηλά ποσοστά απασχόλησης.

Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση

Στον τομέα της εκπαίδευσης προωθούνται για την επόμενη προγραμματική περίοδο τρεις στρατηγικοί Στόχοι :

- Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και του ανοιχτού χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Βελτίωση της πρόσβασης στη δια βίου μάθηση, αναβάθμιση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων και σύνδεση εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.
- Αντιμετώπιση και μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης.

14.ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όλα τα μέχρι σήμερα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (Α'-Γ') κινούνται κατά κύριο λόγο σε τρεις άξονες (χωρίς αξιολογική σειρά αν και οι προβλεπόμενες δαπάνες μπορούν να αποτελέσουν ενδείξεις της βαρύτητας κάθε άξονα), ανάπτυξη υποδομών, στήριξη επιχειρήσεων και επιχειρηματικότητας, βελτίωση δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού – εκπαίδευση και κατάρτιση.

Από τους πίνακες που βρίσκονται στο προηγούμενο κείμενο προκύπτει ότι η ανάπτυξη της οικονομίας συνδέεται στενά με τις επενδύσεις. Συνεπώς, εκεί όπου οι ιδιωτικοί οικονομικοί θεσμοί (επιχειρήσεις και απασχόληση) παρουσιάζουν αδυναμία οι επενδύσεις τείνουν να ταυτίζονται όλο και περισσότερο με τις δημόσιες επενδύσεις, δηλαδή, με τα μεγάλα έργα. Συνεπώς ένα μέρος της καθυστέρησης της ανάπτυξης στη Δυτική Ελλάδα μπορεί να εξηγηθεί από το στοιχείο αυτό, καθώς και με την τουριστική ανάπτυξη. Μεμονωμένες παρεμβάσεις, όπως η γέφυρα Ρίου Αντιρρίου ή ορισμένα άλλα λιμάνια και μαρίνες, κατασκευάζονται και αποτυπώνονται στους δείκτες, χωρίς, όμως προς το παρόν, να αποτυπώνεται η συνολική επίδρασή τους πέραν των πολλαπλασιαστικών επιπτώσεων τους ως επενδύσεων γενικά, στο σύνολο της λειτουργίας της περιοχής.

Συμπέρασμα. Τα μεγάλα έργα αποτελούν αναγκαία και όχι ικανή συνθήκη της ανάπτυξης η οποία είναι και παραμένει αποτέλεσμα επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Η ανάπτυξη και η ολοκλήρωση των υποδομών θα τονώσει την αναπτυξιακή διαδικασία της επομένης περιόδου η τελική δυναμική της οποίας, όπως άλλωστε και στο σύνολο της χώρας, θα προσδιοριστεί από τις επιχειρηματικές επενδύσεις και την ικανότητα των επιχειρήσεων να

επιβιώνουν στο περιβάλλον στο οποίο αυτές αναπτύσσουν δραστηριότητα το οποίο γίνεται όλο και περισσότερο ανταγωνιστικό.

Πριν αναφερθώ στις δημόσιες και κοινοτικές επενδύσεις στην Ελλάδα για τους ανθρώπινους πόρους, θα υποστηρίξω γιατί η εγχώρια «στρατηγική» πήγε μια χαρά, και στην συνέχεια θα καταλήξω στους ανθρώπινους πόρους.

Μπήκαμε ως χώρα στην κρίση του 1973-79, και παράλληλα μπήκαμε στην ΕΟΚ με «πολιτικά κριτήρια» για να σωθούμε από τον «εξ ανατολών κίνδυνο», καταφέραμε μετά, «βάλαμε» και την Κύπρο στην ΕΕ για να σωθεί κι αυτή, είπαμε να μπουν κι εκείνοι για να σωθούν κι αυτοί από τον «εξ ανατολών κίνδυνο», και τώρα είναι συζητήσιμα τα αποτελέσματα αυτής της στρατηγικής, αλλά η στρατηγική ως προς τις δημόσιες επενδύσεις μάλλον ήταν ρεαλιστικότερη.

Οι άδηλοι πόροι της ελληνικής οικονομίας δεν πήγαιναν, μετά αυτές τις δυο κρίσεις του 1973 και του 1979, καθόλου καλά. Βρήκαν λοιπόν μετά το 1981 ένα συμπλήρωμα στους κοινοτικούς πόρους. Το κενό στους άδηλους πόρους μετά εκείνες τις δυο κρίσεις, μετά τη μεταπολίτευση, άρχισε να καλύπτεται για πολύ καιρό, για δεκαετίες, από τους κοινοτικούς πόρους. Επίσης την ίδια περίοδο μετά την μεταπολίτευση του 1974 είχαμε και την κρίση την τεράστια που είναι έκτοτε διαρκής, αλλά τώρα «έσκασε» λόγω της δημοσιονομικής χρεοκοπίας, με τη δημοσιονομική κρίση και τα ελλείμματα και τα χρέη για τις δημόσιες επενδύσεις. Άμα δείτε τι δημόσιες επενδύσεις έκανε η χώρα το '60, τι έκανε το '50, και τι χρειαζόταν εν συνεχεία, αλλά το '70 λόγω της δημοσιονομικής κρίσης και των πετρελαϊκών κρίσεων κτλ. ως χώρα βρήκαμε και κλείσαμε εν μέρει αυτό το κενό αρχικά με πόρους από τα ΜΟΠ και μετά με τα ΚΠΣ και το ΕΣΠΑ.

Για την στρατηγική: Στρατηγική που να βάζει κάτω το παραγωγικό σχέδιο για την χώρα και με βάση αυτό να κρίνει τις επιλογές για επενδύσεις σε υποδομές, δεν υπήρξε. Αλλά υπήρξε ο κατάλογος των έργων που δε μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν τη δεκαετία του '70 και του '80 και

του '90 και του 2000, κι αυτός ο κατάλογος έμπαινε στα Προγράμματα με γαρνιτούρα διαφόρους δείκτες γύρω-γύρω, αλλά κατ' ουσίαν ο κατάλογος των έργων παρουσιαζόμενος ως σχέδιο ήταν που χρηματοδοτείτο.

Το πρόβλημα είναι, όχι ότι δίναμε πόρους – το μεγαλύτερο μέρος αυτών- σε υποδομές, κι εγώ δε θα έλεγα ότι είναι λάθος η κατανομή των πόρων, όπως το λέτε στην ερώτηση, διακρίνοντας «υποδομές, ανθρώπινοι πόροι, παραγωγικές επενδύσεις». Ας ήταν η κατανομή έτσι όπως ήταν. Τα λάθη μάλλον ήταν μέσα σε αυτήν την κατανομή. Δηλαδή όπως ειπώθηκε και σε προηγούμενες παρεμβάσεις, όλες οι υποδομές δεν είναι ίδιες, όλοι οι δρόμοι δεν είναι ίδιοι. Το πρόβλημα ήταν ότι «οι συνδέσεις» μεταξύ αυτών των τριών, δηλαδή των επενδύσεων σε υποδομές, σε παραγωγικές δομές και σε ανθρώπινους πόρους δεν υπήρχαν.

Δηλαδή καλές και άριστες μεν οι υποδομές, όπως επιλογές για επενδύσεις στην Εγνατία. Αλλά επειδή από την κρίση του 1973-79 και από την κρίση της δεκαετίας του '80 εμείς ήδη γνωρίζαμε ότι γίνεται μία τεράστια αναδιάρθρωση και υποχώρηση στην βιομηχανική παραγωγική βάση της χώρας που ήταν κατανεμημένη σε ένα τελικό σίγμα «S», που ξεκινούσε από την Πάτρα και έφτανε στην Αλεξανδρούπολη, και μέσα από την επιτελούμενη αναδιάρθρωση διαλύονταν παραγωγικές επιχειρήσεις, κλείνανε, παράγοντες κύματα ανεργίας σε τοπικές αγορές εργασίας, κτλ.

Συνεπώς οι επενδύσεις σε υποδομές π.χ. στην Εγνατία έπρεπε να γίνουν εγκαίρως, ώστε να συμβάλλουν στην παραγωγική αναδιάρθρωση και να αντιμετωπίσουν την παραγωγική καταστροφή. Το κενό αυτό στις ακολουθούμενες πολιτικές άρχισε «να σκάει» στη δεκαετία του '90, δηλαδή το είδαμε ανοιχτά με τις προβληματικές επιχειρήσεις του Οργανισμού Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων που πλέον κλείνανε. Αυτό είναι ένα από τα παραδείγματα που δείχνουν ότι όλα αυτά τα προγράμματα που ήταν για επενδύσεις σε υποδομές ήταν «ατάκτως ερριμμένα» και ακόμη περισσότερο «ατάκτως ερριμμένα» ήταν τα υπόλοιπα προγράμματα,

δηλαδή των παραγωγικών επενδύσεων και των ανθρωπίνων πόρων, καθώς δεν ταιριάζανε μεταξύ τους.

Όσον αφορά τις παραγωγικές επενδύσεις αυτή η επιχειρηματική κουλτούρα που θέλει «τσάμπα χρήμα», η οποία κατακρίθηκε από άλλους ομιλητές, έχει τις πηγές της και στο κράτος. Μπορούμε να πούμε μάλιστα ότι δεν ευθύνονται για αυτήν τα Διαρθρωτικά Ταμεία, όπως και για όλα αυτά που σήμερα διαπιστώνουμε ως ατέλειες και ως ανεπάρκειες. Μπορούμε να αναγνωρίσουμε δε ότι ευθύνονται όμως οι εγχώριοι τρόποι διαχείρισης των πόρων και των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Επιτρέψτε μου μία παρένθεση: Ανεφέρθη προηγουμένως το θέμα των 3.500 προγραμμάτων του Επενδυτικού Νόμου που παραμένουν στην ουρά τώρα και περιμένουν να πάρουν κοινοτικό και κρατικό χρήμα. Κατ' αρχήν περιμένουν όλοι να πάρουν χρήμα και όλοι ήδη γνωρίζουμε ότι αυτά τα επενδυτικά σχέδια είναι, ως συνήθως, υπερτιμολογημένα, 50%, 60%, 70% και επίσης από αυτά τα 3.500 που περιμένουν την έγκριση – ένταξη τα 2.200-2.300 αφορούν επενδύσεις σε φωτοβολταϊκά. Τι περιμένουν; Ήλιο, επένδυση εγγυημένη, εξασφαλισμένη τιμή πώλησης στην ΔΕΗ κτλ. και ένα δίκτυο το οποίο αλλού υπάρχει και αλλού δεν υπάρχει για να απορροφήσει την παραγωγή τους. Κι οι εθνικοί πόροι αυτοί πλέον δεν υπάρχουν.

Άρα ξαναγυρνάμε στο ίδιο γνωστό πρόβλημα. Σε αυτή την πρώτη κρίση του 1973- 79, κρίση που αφορούσε και το παραγωγικό σύστημα της χώρας και τους ανθρώπινους πόρους αυτής – και μπαίνω τώρα στο ερώτημα για τις επενδύσεις στους ανθρώπινους πόρους – η πολιτική ως σχέδιο με συνέργειες και βιώσιμα αποτελέσματα δεν υπήρξε από την αρχή και σε όλη την πορεία. Αυτά τα κενά εγώ τα διαπίστωνα μάλλον αργότερα, όταν ανέλαβα να τα μελετήσω. Τα πρώτα «προγράμματα» που απόκτησε λόγω Κοινότητας, ως νέο μέλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας το 1981, η Ελλάδα ήταν τα κοινοτικά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου που επιδοτούσαν νέες θέσεις εργασίας όταν μπήκαμε και μετά

στηνΕΟΚ.

Αυτά λοιπόν τα «προγράμματα» με διαφόρους και συνεχώς διαφοροποιούμενους τίτλους-ονομασίες είναι σχεδόν τα ίδια και σήμερα. Έχουν αυξηθεί οι πόροι, αν και η αύξηση δεν ήταν συνεχής, σαν μερίδιο στην συνολική κατανομή έχουν μειωθεί τα τελευταία χρόνια, αλλά συνολικά έχουν αυξηθεί οι διατιθέμενοι πόροι. Τα προγράμματα στον πυρήνα τους είναι τα ίδια: επιδότηση θέσεων εργασίας με διάφορες παραλλαγές και εξειδικεύσεις, μετά στην πορεία μπήκαν ομάδες στόχου όπως νέοι, μπήκαν γυναίκες, μπήκαν ποσοστά στην κατανομή τους. Κατ'ουσίαν είναι η ίδια μήτρα, το ίδιο πράγμα είναι με ονόματα-τίτλους που αλλάζουν. Το κρίσιμο είναι η αποτελεσματικότητά τους. Αυτό συνδέεται και με την Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης. Από τότε μέχρι σήμερα δεν έχει φτιαχθεί αποτελεσματική Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης παρά τους άφθονους Κοινοτικούς Πόρους που δόθηκαν για αυτόν τον σκοπό.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα με την πολιτική και τις επενδύσεις για τους ανθρώπινους πόρους είναι ότι όπως υπήρξε το χάσμα, το κενό με τους άδηλους πόρους, κι αυτό «καλύφθηκε» εν μέρει με τους κοινοτικούς πόρους, υπήρξε αναλόγως με το χάσμα, το κενό, με το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, υπήρξε κι ένα αντίστοιχο, τεράστιο χάσμα, κενό και πολιτικής και πόρων ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '80 στο θέμα της κοινωνικής πολιτικής, της αντιμετώπισης της ανεργίας, των αναδιαρθρώσεων κτλ.

Ήδη από τις αρχές του '90, τα ελληνικά «κοινοτικά προγράμματα» ήταν ένα μοντέλο που ακόμη και σήμερα λειτουργεί. Σε αυτούς που έφευγαν από τις προβληματικές επιχειρήσεις που έκλειναν, που είχαν χρεοκοπήσει προ ετών, αλλά τότε έφευγαν οριστικά από την αγορά, κι εργαζόμενοι απολύονταν σε μεγάλους αριθμούς το 1990, '92, '93, '94 ετίθετο το ερώτημα πολιτικής: Τι μπορείτε να κάνετε απολυμένοι στην αγορά εργασίας; Ανεξαρτήτως τόπου (Θράκης, Αχαΐας, Θεσσαλίας, σε αυτή τη παραγωγική βιομηχανική βάση που κατέρρεε) οι προσφερόμενες

επιλογές ήταν: ή να πάτε να παρακολουθήσετε προγράμματα κατάρτισης ή να πάτε να πάρετε πρόωρη συνταξιοδότηση ή να πάρετε επιδότηση να γίνετε νέοι ελεύθεροι ή μεγάλοι σε ηλικία αλλά νέοι στο επάγγελμα ελεύθεροι επαγγελματίες.

Αυτή η μήτρα προγραμμάτων «τρέχει» σε όλη τη δεκαετία του 1990 και αναπαράγεται και την επόμενη δεκαετία. Έγινε μια προσπάθεια, μια συζήτηση στα μέσα της δεκαετίας του 1990, το 1996-97, με αφορμή την αναθεώρηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Συνεχιζόμενη Κατάρτιση και Προώθηση της Απασχόλησης», με την οποία είχα ασχοληθεί και προσωπικά ως Υπεύθυνος Έργου για τον Ανασχεδιασμό, Αναδιάρθρωση, Αναμόρφωση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Συνεχιζόμενη Κατάρτιση και Προώθηση της Απασχόλησης, ώστε να προστεθεί στα προγράμματα και στις πολιτικές κάτι που χρειαζόταν να μπει. Η πρόβλεψη και η δυνατότητα για Αναδιρθρώσεις. Δηλαδή να έχεις ένα πρόγραμμα το οποίο δε θα παίρνει τον εργαζόμενο απολυμένο και 50 χρονών και θα του λέει ή «πήγαινε κάνε κατάρτιση» σε ένα πρόγραμμα εικονικό που απλά λειτουργεί ως υποκατάστατο ή ως συμπλήρωμα του επιδόματος ανεργίας, ή «πήγαινε προσυνταξιοδοτήσου», γιατί βλέπουμε τώρα το Ασφαλιστικό και τα αδιέξοδά του, αλλά να παρέχει το πρόγραμμα στην επιχείρηση και στο ανθρώπινο δυναμικό της να κάνουν κάποια παραγωγική αναδιάρθρωση πριν χρεοκοπήσει και η εταιρεία του και αυτός ο ίδιος ο εργαζόμενος.

Αυτή η προσπάθεια δεν ευοδώθηκε, η αλλαγή και ο εμπλουτισμός δεν πέρασε διότι οι γραμμές και οι κατανομές της διαχείρισης του προϋπολογισμού των προγραμμάτων δεν το επέτρεπαν, και η ευθύνη αφορά αυτούς στις γραφειοκρατίες διαχείρισης που τα σχεδιάζανε, όλα αυτά επέβαλαν αλλαγές στους αυτοματισμούς «απορρόφησης» που λειτουργούσαν και θα έδιναν νόημα και αποτελέσματα στα προγράμματα, πέρα από το να είναι ένας «χαρτοπόλεμος» διαδικασιών χωρίς πραγματικό αποτέλεσμα στην αγορά εργασίας. Κι αυτό ήταν ένα θέμα του accountability κτλ., της λογοδοσίας.

Λίγο εάν έβγαιναν στο φως της δημόσιας συζήτησης αυτά τα ζητήματα ή λίγο αν μπορούσε κανείς να διατυπώσει κάποιες εναλλακτικές προτάσεις και απόψεις, θα μπορούσαν να είχαν σωθεί αυξάνοντας την αποτελεσματικότητά τους, κοινωνική και οικονομική. Αλλά ήταν διαρθρωμένα μέσα σε μια «φούσκα» που περιελάμβανε τους τότε εδραιωμένους «απορροφητήρες» των πόρων και τις τότε εδραιωμένες γραφειοκρατικές διαδικασίες, και τις ηγεσίες της διαχείρισης που αρκούσαν σε επιφανειακές (και αναποτελεσματικές) επιδόσεις απορρόφησης. Αυτή ήταν η εδραιωμένη πραγματικότητα της διαχείρισης των πόρων του ΕΚΤ στην Ελλάδα.

Επίσης όλη η διαχείριση και η συζήτηση των προγραμμάτων, του σχεδιασμού, της εφαρμογής και της απορρόφησης, γιατί όλα αυτά τα κενά οδηγούσαν στο κριτήριο της απορρόφησης, ήταν φτιαγμένα χωρίς να «συζητάνε», να λαμβάνουν υπόψη, την ουσιαστική λειτουργία της αγοράς εργασίας. Δηλαδή η αγορά εργασίας είχε θεσμούς, είχε νόμους, πώς προσλαμβάνεις, πώς απολύεις κτλ τα οποία μεταβάλλονταν ή εξελίσσονταν, καθώς η αγορά εργασίας άλλαζε. Όμως η πολιτική για την απασχόληση και την αγορά εργασίας ήταν κάτι ξένο και παρέμεινε επί χρόνια ξένο σε σχέση με τα προγράμματα και τον σχεδιασμό τους.

Η πολιτική απασχόλησης πήγε να «παντρευτεί» κάποια στιγμή με τα προγράμματα στα τέλη της δεκαετίας του '90 υπό την επιρροή της αναδυόμενης τότε Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση. Και τι έγινε τότε; Προστίθονταν στα προγράμματα οι ρήτρες και οι πολλοί εξειδικευμένοι στόχοι της τότε Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και έπρεπε να διαθέσεις κι εκεί πόρους του ΕΚΤ, δηλαδή επιτάθηκε αυτό που είχε ήδη αρχίσει για τον κοινωνικό αποκλεισμό από τις αρχές της δεκαετίας του '90. Όμως κι αυτό παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό εικονικό και επιφανειακό. Άλλαζε μόνον η συσκευασία του προγράμματος.

Δηλαδή από άποψη σχεδιασμού πολιτικής απασχόλησης και ανασχεδιασμού της αξιοποίησης των πόρων του ΕΚΤ ήταν ωσάν να είμαστε

σε ένα τρένο το οποίο δεν έβρισκε κανένα σταθμό, καμία διασταύρωση, κατ' ουσίαν δεν συναντιόταν, δεν «παντρευόταν» πουθενά με τις παράλληλες δράσεις για τις υποδομές και για τις παραγωγικές επενδύσεις. Είχε φτιαχθεί ένας αυτόνομος κόσμος «απορρόφησης» και εξυπηρέτησης, κατά κανόνα πελατειακής. Δηλαδή είναι μια ιστορία κωμική ή τραγική, αλλά αυτήείναιηιστορία.

Όσμωση μεταξύ ευρωπαϊκής πολιτικής (π.χ. απασχόλησης κλπ) και εγχώριας πολιτικής υπήρξε, εννοώ όσον αφορά την πολιτική. Μπήκαν στην χώρα καινούργιες ιδέες. Έρχονταν τα κείμενα όπως έρχονταν τα κοινοτικά, μεταφρασμένα στα ελληνικά, περνούσαν και στις εκθέσεις των εμπειρογνομόνων και στα σχέδια, έμπαιναν και τίποτε νούμερα δίπλα, αλλά τα βιώσιμα αποτελέσματα ήταν λίγα. Το κύριο πρόβλημα ήταν ότι η πολιτική για την αγορά εργασίας και η πολιτική αυτή της απορρόφησης των κοινοτικών πόρων, των πόρων του ΕΚΤ κτλ. δεν «παντρεύονταν» πραγματικά πουθενά. Αυτό ήταν και είναι το μέγα ζήτημα.

Πραγματική αγορά προφανώς δημιουργήθηκε διότι όταν «ρίχνεις λεφτά» υπάρχει αγορά. Οι κοινοτικοί πόροι, εκτός από το ότι υποκατέστησαν το έλλειμμα εγχώριων διαθέσιμων πόρων για παθητικές πολιτικές απασχόλησης και κοινωνική πολιτική, «έφτιαξαν» και καινούργιες αγορές συμβούλων, ΚΕΚ, εμπειρογνομόνων, αξιολογητών, εκπαιδευτών και όλο αυτό το πράγμα, με έννοιες που εν προκειμένω χρήζουν εισαγωγικών, το οποίο μόλις παύσει η εισροή πόρων καταρρέει, και του οποίου, ο πολλαπλασιαστής του αν ήταν μονάδα θα ήταν πολύ καλό αποτέλεσμα. Δε νομίζω ότι ούτε καν μονάδα δεν ήταν. Και αυτό νομίζω θα πρέπει ν' αναδειχθεί μέσα σε αυτή τη διαδικασία ανάλυσης, συζήτησης και αξιολόγησης, όχι για να καταγγείλουμε το παρελθόν, αλλά για να καταλάβουμε ότι έστω τώρα αυτοί οι πόροι πρέπει κάπου «να κουμπώσουν», επειδή πλέον είναι ιδιαίτερα σπάνιοι πόροι. Δηλαδή «να κουμπώσουν» στο θέμα των αναδιαρθρώσεων και των πραγματικών αλλαγώνπουγίνονταιστηναγοράεργασίας.

Δηλαδή τώρα, στις σημερινές συνθήκες και με τις επιλογές διαχείρισης της κρίσης κάνεις παραγωγικούς ανθρώπους να δουλεύουν 4ήμερα, part time, εξάμηνα, τα πολλά πράγματα προσαρμογής που συμβαίνουν, θεσμοθετημένα ή αθέσμητα, μέσα στην κρίση. Πρέπει να έχεις ως χώρα, ως πολιτική. προγράμματα που «να κουμπώνουν» με αυτήν την πραγματικότητα. Αν έχεις προγράμματα που ακόμα και σήμερα λένε ότι θα επιδοτήσουν και θα καταρτίσουν εργαζομένους στα τεχνικά έργα ενώ ο κλάδος έχει καταρρεύσει, και οι υπηρεσίες διαχείρισης εξακολουθούν να ασχολούνται με αυτά, γι' αυτό φταίει ο κύκλος ο προγραμματικός και ο διαχειριστικός ο οποίος δεν είναι ανοιχτός στη διαφάνεια και στην κριτική, όπως δενήταν επίσειρά ετών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- BuschK. (1992) Η Ευρώπη μετά το 1992, Αθήνα 1992, Κριτική (μετάφραση της γερμανικής έκδοσης, Köln 1991)
- Com of the European Communities (1991) The Regions in the 1990s, Fourth Periodic Report on the Social and Economic Situation and Development of the regions of the Community, Brussels, Luxembourg 1991
- EC Structural Funds (1995) Greece, Community Support Framework, Objective 1: Structural development and adjustment of regions whose development is lagging behind, Luxembourg 1995
- European Commission, Unity, Solidarity, diversity for Europe, its people and its territory, Second Report on Economic and Social Cohesion, vol.1 & 2, Luxembourg. 2001, (Second Report on Economic and Social Cohesion, 2001),
- European Commission First progress report on economic and social cohesion, Brussels, January 2002, (First progress report, 2002),
- European Commission, Communication, Second progress report on economic and social cohesion, COM(2003) 34 final, Brussels, 30.1.2003, (Second progress report, 2003).
- European Commission A new partnership for cohesion

- convergence competitiveness
 cooperation THIRD REPORT ON
 ECONOMIC AND SOCIAL COHESION,
 Luxembourg, 2004.
- COMMISSION OF THE COMMUNICATION FROM THE
 EUROPEAN COMMISSION TO THE COUNCIL AND
 COMMUNITIES THE EUROPEAN PARLIAMENT Building
 our common Future Policy challenges
 and Budgetary means of the Enlarged
 Union 2007-2013, COM (2004) 101
 final, Brussels, 10. 2. 2004.
- European Union, The impact of Structural Policies on
 Regional Policy and Economic and Social Cohesion in the
 Cohesion (1999) Union 1989-1999, A first assessment
 presented by country, Luxembourg
 1999
- Leonard D.(1998) Guide to the European Union, London,
 1998, 6th edition, The Economist-
 Profile Books Ltd
- Αθανασίου Λ., Διαπεριφερειακή ανάλυση και
 Καββαδία Π. Α., πολιτική και βασικά στοιχεία κατά
 Κατοχιανού Δ. Ν., περιφέρεια και νομό, Αθήνα 1995,
 Τονικίδου Π. Ι. (1995) ΚΕΠΕ, Εκθέσεις 19
- Ανδρικοπούλου Ελ. Οι περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή
 (1995) Ένωση, Αθήνα 1995, Θεμέλιο
- ΕΕ.(28/11/2000) Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, 2000-
 2006, Βρυξέλλες 28/11/2000
- Επιτροπή των Οδηγός για τη μεταρρύθμιση των
 Ευρωπαϊκών Κοινοτικών Διαρθρωτικών Ταμείων,
 Κοινοτήτων (1989) Λουξεμβούργο 1989
- Επιτροπή των Διαρθρωτικά Ταμεία της Κοινότητας
 Ευρωπαϊκών 1994-1999, Αναθεωρημένα
 Κοινοτήτων (1993) κανονιστικά κείμενα και σχόλια,

- Λουξεμβούργο 1993
- Ευρωπαϊκή Ένωση (1997) Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Λουξεμβούργο 1997
- Ευρωπαϊκή Ένωση, Περιφερειακή Πολιτική και Συνοχή (1999) Έκτη Περιοδική Έκθεση για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών της Κοινότητας, Λουξεμβούργο 1999
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1999) Οι περιφέρειες της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Λουξεμβούργο 1999, 2^η έκδοση
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Περιφερειακή Πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (1994) Ανταγωνιστικότητα και συνοχή: οι τάσεις στις περιφέρειες, Πέμπτη Περιοδική Έκθεση για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών της Κοινότητας, Λουξεμβούργο 1994
- Κόνσολας Ν. (1997) Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική, Αθήνα 1997, Παπαζήσης
- Μαραβέγιας Ν., Τσινισιζέλης Μ. (επιμ.), (1999) Η ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θεσμικές πολιτικές και οικονομικές πτυχές, Αθήνα 1999, Θεμέλιο
- Μαρίας Ν., Πολυχρονάκη Κ. (1999) Η διακυβερνητική διάσκεψη και η Συνθήκη του Άμστερνταμ, Αθήνα 1999, τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός
- Μαρκής Δ. (2000) Η κατασκευή της Ευρώπης – Παραδοξίες της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, Αθήνα 2000, Κριτική
- Μούσης Ν. Σ (2000). Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής 2000,

Αθήνα 2000, Παπαζήσης